

Ավագ Ա. Հարությունյան
Պատմ. գիտ. թեկնածու

ՀԱՅ ՍՊԱՆԵՐԸ ՌՅԱԶԱՆԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՑՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐՈՒՄ 1920–1923 ԹԹ.

Համահավաք մարտիրոսագրություն*

Բանալի բառեր – Հայաստանի առաջին Հանրապետություն, Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբար, խորհրդայնացում, արքայ, կալանավոր, հայկական բանակ, հայ սպա, Թովմաս Նազարբեկյան, Մովսես Միլիկյան, արդարացում:

Հայաստանի առաջին Հանրապետության խորհրդայնացումից հետո բոլշևիկյան իշխանություններն իրականացրին հայ սպաների զանգվածային և համատարած ձերբակալություններ՝ ընդհուպ բանակի գեներալական կազմը և ապա՝ նրանց արքայերցին Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբար:

Թեպետ Հայաստանում խորհրդային կարգերի հաստատումից հետո ՀՀ և ՌՍՖՍՀ միջև 1920 թ. դեկտեմբերի 2-ին կնքված համաձայնագիրը՝ երաշխավորում էր նախկին իշխանության ներկայացուցիչների անվտանգությունը, սակայն, ինչպես հայտնի է, ընդամենը մեկ ամիս անց սկսվեցին բռնաճնշումները: Խորհրդային Հայաստանի գլխավոր չեկիստ Գևորգ Աթաբեկյանի պահանջով ձերբակալվեցին նույնիսկ կարմիր բանակում ծառայության անցած ՀՀ նախկին սպաները և նրանց նույնպես արքայերցին Ռյազան՝ խորհրդային առաջին համակենտրոնացման ճամբար:

Բացարձակապես վավերական բնույթ կրող ներկա հրապարակումը հիմնված է 2013 թ. Մոսկվայում ընդամենը 100 օրինակով ռուսերենով հրապարակված «**Ռյազանի նահանգային համակենտրոնացման ճամբարի (հարկադիր աշխատանքների նահանգային ճամբար) կալանավորները 1919–1923 թթ.: Ցուցակներ, անձնական գործեր, գրանցման քարտեր,**

*Ընդունվել է տպագրության 10.06.2016:

1 Տե՛ս Հայաստանի Հանրապետությունը 1918–1920 թթ. (Քաղաքական պատմություն): Փաստաթղթերի և նյութերի ժողովածու, եր., 2000, էջ 383: 4-րդ հոդված. «Հայկական բանակի հրամանատարական կազմը ոչ մի պատասխանատվության չի ենթարկվի այն գործողությունների համար, որոնք կատարել է մինչև Հայաստանում Խորհրդային իշխանության հռչակումը»: 5-րդ հոդված. «Դաշնակցություն կուսակցության և Հայաստանի ուրիշ սոցիալիստական կուսակցությունների անդամները ոչ մի բռնաճնշման չեն ենթարկվի կուսակցություններին պատկանելիության համար»:

Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարի տարածքը

Հայ սպաները փայտանշակման գործարանում

անկետաներ, տարբեր տեղեկագրեր և արձանագրություններ, ճամբարից ազատման փաստաթղթեր» ժողովածուի² նյութերի վրա, որի տպագրությունը կապված էր ճամբարի փակման 90-ամյակի հետ:

Կարևորելով այդ ժողովածուն՝ միաժամանակ պետք է նշել, որ նրանում հասկանալի պատճառներով (տեխնիկական, ծավալային) տեղադրված են Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարի կալանավորների միայն հակիրճ կամ հիմնական անկետային տվյալները, իսկ համապարփակ տեղեկատվությունը պահվում է Ռյազանի մարզի պետական արխիվի P-2817 – Ռյազանի նահանգային համակենտրոնացման ճամբար (հարկադիր աշխատանքների ճամբար) և P-2850 – Ռյազանի նահանգային համակենտրոնացման ճամբարի Ռյաժսկի բաժանմունք ֆոնդերում: Նրանցում առկա են կալանավորների ցուցակները, անձնական գործերի մի մասը և գլխավոր գրքերը, ուր գրառումները թեև հիմնականում մատիտով են, բայց պահպանվել են լավ վիճակում: Իսկ ահա գրանցման քարտերը, որոշ անձնական գործեր, տարբեր ցուցակներ գրված են այնպիսի թանաքով, որ այժմ շատ դժվար կամ գրեթե անընթեռնելի են: Փաստաթղթերի առկայության և պահպանման որակի հարցում ըստ տարիների նույնպես տարբերություններ կան: Օրինակ՝ 1920–1921 թթ. գործերում կալանավորների 90 տոկոսի անձնական գործերը պահպանվել են, 1922 թ. փաստաթղթերը ներկայացված են միայն կալանավորների այբբենական գրքերով, 1923 թ. կալանավորների մասին նյութեր գործնականում չեն պահպանվել: Այժմ այս ֆոնդերի փաստաթղթերը հասանելի են ուսումնասիրողներին:

Ռյազանի հարկադիր աշխատանքների նահանգային համակենտրոնացման ճամբարը³ ստեղծվել է 1919 թ. օգոստոսին Ռյազանի նահանգային գործադիր կոմիտեի որոշմամբ: Դրա համար իրավական հիմք են հանդիսացել Խորհրդային Ռուսաստանի Ժողովրդական կոմիսարների խորհրդի 1918 թ. սեպտեմբերի 5-ի «Կարմիր տեռորի մասին» և Համառուսական Կենտրոնական գործադիր կոմիտեի 1919 թ. ապրիլի 15-ի՝ «Հարկադիր աշխատանքների ճամբարների մասին» որոշումները: Խորհրդային այս առաջին համակենտրոնացման ճամբարը տեղակայված է եղել Ռյազանի Կազանյան Ս. Հայտնության կանացի վանքում, որը կառուցվել է 16-րդ դարի կեսին, իսկ արդեն 19-րդ դարի կեսին վերածվել է վանական համալիրի:

Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարում դատապարտված կալանավորների տարբեր կատեգորիաներ կային. պատանդներ, սոցիալապես օտար տարրեր, հակահեղափոխական և հակախորհրդային քարոզիչներ, ոչ ծանր քրեական և պաշտոնեական հանցագործներ, բոլշևիկների դեմ գյուղացիական ապստամբությունների գերիներ, խորհրդային իշխանության կարգադրություններին ընդդիմացողներ, դասալիքներ: Մակայն, արդեն բացումից կարճ ժամանակ անց ճամբարը դարձավ քաղաքացիական պատերազմի ռազմագերիների և Սպիտակ ու ազգային (Հայաստան,

2 Տե՛ս **Григоров А. А., Григоров А. И.**, Заключение Рязанского губернского концлагеря (губернского лагеря принудительных работ) 1919–1923 гг. Списки, личные дела, регистрационные карточки, анкеты, различные ведомости и протоколы, документы на освобождение из концлагеря. Москва, 2013, 483 с. Էլեկտրոնային տարբերակը տե՛ս http://genrogge.ru/riazanskiy_konclager_1919-1923/index.htm

3 Ճամբարի պատմության մասին տե՛ս **Макаренко Екатерина**, Репрессии: как это начиналось. По материалам Государственного архива Рязанской области, «Карта», Рязань, 2003, N 36–37, сс. 142–148.

Վրաստան, Ադրբեջան) բանակների, ինչպես նաև լեհական բանակի ռազմագերի սպաների կալանավորման և ֆիլտրացիայի մասնագիտացված վայր: Ուստի արդեն 1919 թ. սեպտեմբերի 20-ի դրությամբ ձամբարում կար 1.076 կալանավոր⁴:

Յուրաքանչյուր կալանավորի համար ձամբարում կազմվել է հատուկ գրանցաքարտ և անձնական գործ: Կալանավորի գրանցաքարտում կար հետևյալ տեղեկատվությունը. 1. ազգանուն, անուն և հայրանուն, 2. տարիք, 3. ծագումը կամ նախկին կոչումը, 4. մասնագիտությունը, 5. ընտանեկան դրությունը, 6. կուսակցականությունը, 7. որ արհմիությանն է անդամակցում, 8. առողջության վիճակը, 9. ում կողմից և երբ է դատապարտվել, 10. ինչի համար է դատապարտվել, 11. ինչ ժամկետով, 12. երբ է լրանում պատժաժամկետը, 13. քանի անգամ է գտնվել բանտում և ինչի համար, 14. երբ և որտեղից է ձամբար եկել, 15. երբ և ուր է գնացել, 16. կալանավորի բնակության վերջին վայրը և նրա մերձավոր ազգականների հասցեն: Լրացվել է նման գրանցաքարտի 3 օրինակ, որից մեկն ուղարկվել է Մոսկվա (Ներքին գործերի ժողովրդական կոմիսարիատ), երկրորդը պահպանվել է գործում, իսկ երրորդը՝ ձամբարի գրանցաարկղում:

1920 թ. Ռյազանի ձամբարի ծանրաբեռնվածության պատճառով լրացուցիչ բաժանմունքներ բացվեցին մերձակա Ռյաժսկում և 3 այլ վայրերում, ուր տեղափոխվեց կալանավորների մի մասը: Ի տարբերություն սկզբնական շրջանի՝ 1921-1923 թթ. ձամբարում սանիտարական և կենցաղային պայմանները համեմատաբար բարելավվել էին և մահացածության տոկոսն այնքան էլ բարձր չէր:

Կալանավորները ձամբարի տարածքում շարժվելու ազատություն ունեին, կարգեր (խստացված պատժախցեր) նստեցվում էին մինչև 3 օր: Ձամբարում աշխատանքը սկսվում էր առավոտյան ժամը 9-ին, ավարտվում՝ ցերեկվա 5-6-ին, երեկոյան ստուգումը կատարվում էր 19-ին: Ձամբարը հսկում էր 194 զինվոր, ովքեր նաև աշխատելու ժամանակ կալանավորների ուղեկցողներն էին:

Հարկադիր աշխատանքի դատապարտվածները զբաղվում էին կարտոֆիլ հավաքելով, խոտի և ջրի տեղափոխմամբ, տների վերանորոգմամբ, սև և հողային աշխատանքների կատարմամբ, աշխատում էին ջրաղացում, քաղաքային հիվանդանոցի համար գերեզմաններ էին փորում, ինչպես նաև զբաղվում էին փայտահատությամբ, աղբահավաքությամբ, ձնամաքմամբ, անխաբեռնությամբ:

1923 թ. փետրվարի 20-ին Ռյազանի ձամբարը լուծարվեց⁵: Կալանավորների մի մասը տեղափոխվեց այլ ձամբարներ, մյուս մասն ազատվեց (պատժաժամկետի լրացում, համաներում, պայմանական): Իրենց հայրենիք վերադառնալ ցանկացողները պետք է սպասեին տեղական ՉԿ-ների համաձայնությանը, և միայն այդ դեպքում Ռյազանի ձամբարի վարչակազմն ազատված կալանավորին տալիս էր անվճար տարանցիկ փաստաթղթեր,

4 Իսկ ընդհանրապես 1919-1923 թթ. Ռյազանի ձամբարով անցել է ընդհանուր առմամբ շուրջ 11.000 կալանավոր:

5 2006 թ. Կազանյան Ս. Հայտնության կանացի վանքը վերադարձվել է Ռուս Ուղղափառ եկեղեցուն: 2010 թ. հունիսին ավերված վանական գերեզմանոցի տեղում տեղադրվել է հիշատակի Խոնարհման խաչ:

սեզոնային հագուստ, ճանապարհամունդ: Հայրենիք ժամանելուց հետո կալանավորը պետք է տեղական ՉԿ-ում հատուկ հաշվառման կանգներ, որից հետո հնարավորություն էր ունենում գրանցվել նոր վայրում և աշխատանքի տեղավորվել: Իսկ եթե հայրենիք վերադառնալ ցանկացող կալանավորը տեղական ՉԿ-ներից թույլտվություն չէր ստանում, ապա նա պետք է բնակության մնար Ռյազանի նահանգում (գտնվելով Ռյազանի ՉԿ-ի հաշվառման տակ) կամ պետք է ընտրեր հետագա բնակության այլ վայր, որտեղից նույնպես պարտադիր կերպով անհրաժեշտ էր ստանալ տեղական ՉԿ-ի համաձայնությունը:

* * *

Հայտնի են Ռյազան արքայական հայ սպաների չորս հիմնական ցուցակներ, որոնք, իհարկե, քանակական առումով ամբողջական պատկերը չեն տալիս: Այդուհանդերձ, ներկայացնենք դրանց հակիրճ բնութագիրը. 1. «Ցուցակ դաշնակցական սպաների, որոնք գրանցվել են Վաղարշապատի կայազորային ակումբում» – ընդգրկված են 102 հոգի (հայտնի դեմքեր չկան, բոլորը ցածր և միջին սպայակազմ, կան այլազգիներ), 2. «Անվանացանկ ձերբակալված դենիկիցիների» – ընդգրկված են 73 հոգի, այդ թվում՝ գեներալ-մայորներ Ալեքսանդր Պավելի Բեյ-Մամիկոնյանը, Ալեքսանդր Իվանի Գաջանը, Դմիտրի Իվանի Անդրիևսկին, 3. «Ցուցակ նախկին սպաների, ովքեր ենթակա են Ռուսաստան ուղարկման» – ընդգրկված են 76 հոգի (հայտնի դեմքեր չկան, բոլորը ցածր և միջին սպայակազմ, կան այլազգիներ), 4. «Ցուցակ բարձրաստիճան սպաների» – ընդգրկված են 22 հոգի (այդ թվում՝ գեներալ-լեյտենանտներ Ֆոմա Իվանի Նազարբեկովը, Կոնստանտին Միխայիլի Գամազովը, գեներալ-մայորներ Անդրեյ Աֆանասի Իվանովը, Վասիլի Միխայիլի Խորոմանսկին, Նիկոլայ Գրիգորիի Պավլովսկին, Իվան Սերգեյի Բադրամովը, Գրիգորի Արտեմի Շելկովսկի-կովը): Ընդհանուր առմամբ՝ արքայականների ցանկում կային Հայաստանի առաջին Հանրապետության բանակի 13 գեներալ և 15 գնդապետ:

1921 թ. հունվարի 6-ից մինչև փետրվարի 4-ը Երևանից Բաքու հասան 265 արքայական սպաներ: Իսկ հայ սպաների առաջին 6 հոգանոց խումբը Ռյազանի ճամբար է հասել 1921 թ. հունվարի 17-ին: Համեմատաբար մեծաքանակ էտապները ժամանել են 1921 թ. փետրվարի 23-ին, մարտի 10-ին և ապրիլի 14-ին:

Հայազգի կալանավորները հիմնականում աշխատում էին Ռյազանի փայտամշակման գործարանում, որը կոչված էր ապահովել կարմիր բանակի կարիքները, ինչպես նաև կահույք և շինանյութ արտադրել: Այսպես, արդեն 1921 թ. փետրվարի վերջից հայ սպաներին բաժանեցին աշխատանքի և առաջին խումբը՝ 125 հոգուց բաղկացած, ուղարկվեց այդ գործարան, հայ սպաներն իրենց նախաձեռնությամբ և ճամբարի ղեկավարության թույլտվությամբ իրականացրին գործարանի վերակառուցումը, կանոնավորեցին աշխատանքի գործընթացը, կատարեցին արտադրամասերի մասնագիտացումը: Բացի հիմնական աշխատանքներից՝ շինանյութերի արտադրություն, գործարանն սկսեց արտադրել սեղաններ, աթոռ-

ներ և կենցաղային նշանակության առարկաներ, ավելի մեծ ծավալով իրականացնել ռազմական պատվերներ՝ հրացանների և փամփուշտների համար նախատեսված հատուկ արկղեր, ավտոմեքենաների տանիքներ:

Գործարանի ղեկավարության բնութագրերի և ճամբարի փաստաթղթերի համաձայն՝ հայ սպաներն աշխատում էին շատ որակով, թեպետ նրանցից շատերն առաջին անգամ էին հայտնվել գործարանային արտադրամասերում⁶: Նրանց որակյալ աշխատանքի և բարձր արտադրական կարգապահության շնորհիվ գործարանը սկսեց եկամտով աշխատել, անգամ պատվերներ ընդունել նաև մասնավոր անձանցից: Թեպետ որոշ ժամանակ անց ճամբարի պետի հրամանով մասնավոր պատվերների կատարման համար հայ սպաների աշխատանքն արգելվեց, բայց գործարանի մասնագետների համառ խնդրանքներից հետո արգելքը վերացվեց: Մասնավոր պատվերների ոլորտում աշխատանքն այնքան հաջող էր, որ ճամբարի ղեկավարությունն անգամ խրախուսում էր այն, մասնավոր, որ անձնական շահ ուներ:

Ուշագրավ է այն փաստը, որ անգամ 1950-ական թվականների կեսին Ռյազանի ռեստորանների լավագույն կահույքը դեռևս 1920-ականների սկզբին ճամբարում հայ սպաների պատրաստածն էր⁷:

Գործարանի ղեկավարության խնդրանքով հայ սպաները, այդ թվում նաև գեներալները, 1921 թ. մայիսից մշտական աշխատանքի և բնակության տեղափոխվեցին գործարանի տարածք: Սպաների դրությունը զգալիորեն բարելավվեց այն բանից հետո, երբ նրանք փաստացի սկսեցին իրականացնել բոլոր մասնավոր պատվերները: Ավելին, գործարանի տնօրենի թույլտվությամբ նրանք աշխատում էին ցերեկվա լույսին միայն, սակայն 1921 թ. վերջերին այդ ամենի վրա արգելք դրվեց, ինչի պատճառը դեռևս պարզ չէ:

Ոչ պակաս ուշագրավ է այն հանգամանքը, որ հայ սպաների շրջանում այսպես կոչված ֆիլտրացիայի (քաղաքական հուսալիության ստուգում, զտում) աշխատանքը ոչ մի արդյունք չտվեց, միայն կապիտան Գևորգ Ֆառաշյանցն էր ասել, որ «ցարի սպանությունը հանցագործություն էր»⁸: Մյուս կողմից, հատկանշական է, որ կոմկուսի և կարմիր բանակի գործիչների բազմաթիվ միջնորդությունները չեն օգնել անգամ որոշ հայ կալանավորների վաղաժամկետ ազատմանը:

Մինչև 1922 թ. սեպտեմբերը «վրացական բանակի սպաների» մեծ մասը էտապով վերադարձվեց Թիֆլիս, մինչդեռ «հայկական բանակի սպաները» ըստ էության մնացին ճամբարում մինչև վերջինիս 1923 թ. փետրվարին տեղի ունեցած փակումը: Դրանից հետո հայ սպաների մի մասը հայրենիք վերադարձավ, բայց 1937-1938 թթ. բռնադատվեց:

Մոսկվայի զինվորական օկրուգի Ռազմական դատախազության կողմից 2003-2005 թթ. արդարացվել է հայազգի կամ Հայաստանի առաջին Հանրապետության բանակի հետ կապ ունեցած այլազգի նախկին կալանավոր սպաների մեծ մասը: Սակայն 86 հոգի դեռ չի արդարացվել՝ արլսի-

6 Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 391.

7 Տե՛ս նույն տեղում, էջ 391:

8 Տե՛ս նույն տեղում, էջ 390:

վում նրանց վերաբերյալ փաստաթղթերի բացակայության կամ չգտնվելու պատճառով⁹:

* * *

Թեպետ Ռյազանի մարզային պետական արխիվում հայ սպաների մասին տվյալներ կան բազմաթիվ գործերում, սակայն հիմնական տեղեկատվությունը կենտրոնացված է «Հայկական բանակի կալանավորված սպաների գործ» վերնագրված թղթապանակում¹⁰:

Ու չնայած 1920-ական թվականների սկզբից սկսած մինչ այժմ հուշագրական և պատմագիտական գրականության մեջ շրջանառության է դրվել ու քաղաքացիություն ստացել Ռյազան արքունիքում հայ սպաների 1.400-1.500 թվաքանակը, Ա. Ա. Գրիգորովի և Ա. Ի. Գրիգորովի հրապարակած վավերագրական նյութերով ցավոք այն հաստատել չհաջողվեց:

Ներկա հրապարակմամբ, առաջին անգամ պաշտոնական փաստաթղթերի հիման վրա՝ ռուսերենից հայերեն թարգմանությամբ, ներկայացվում է Ռյազանի ճամբարում կալանավորված հայազգի սպաների լիակատար ցուցակը:

Թեման առավել ամբողջականորեն պատկերացնելու նպատակով Հայաստանի առաջին Հանրապետության հայազգի սպայակազմից զատ ներկայացվում են նաև Թիֆլիսում, Բաքվում և Ռուսաստանի տարբեր քաղաքներում ձերբակալված ու արքունիքում բռնկված հայ սպաները, ինչպես նաև Հանրապետության բանակում ծառայած օտարազգի սպաները:

Ընթերցողի գործը դյուրացնելու նպատակով կատարվել են անհրաժեշտ ծանոթագրություններ, ուղղումներ, հստակեցումներ, խմբագրական հավելումներ, որոնք տրվել են ուղղանկյուն փակագծերում: Փաստաթղթերը հրապարակվում են բնագրային նույնությամբ:

Հրապարակվում են Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարում և նրա մասնաձյուղ Ռյաժսկի ճամբարում կալանավորվածների անկետաներ, գրանցման քարտեր, ցուցակներ, կալանավորվածների ազատման նիստերի արձանագրություններ, հայրենիք վերադարձման ենթակա, ինչպես նաև 2000-ական թվականներին արդարացված սպաների ցուցակներ:

Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբար արքունիքում հայազգի սպաների հետագա ձակատագրի վերաբերյալ առկա է բազմաբնույթ գրականություն, այդուհանդերձ, նրանց ոչազանյան մարտիրոսագրության ամբողջական պատմությունը չի ուսումնասիրվել և պատշաճ կերպով ներկայացվել հայ ընթերցողին¹¹:

Համոզված ենք, որ ներկա հրապարակումը զգալիորեն կնպաստի հայ

9 Տե՛ս Ռյազանի մարզային պետական արխիվ (այսուհետ՝ ՌՄՊԱ), ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 207, թթ. 59-69: 10 Տե՛ս ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գգ. 194, 195, 196, 197, 198: Կալանավորված հայ սպաների ցուցակները տե՛ս նաև ֆ. 7, ց. 3, գ. 3; ց. 16, գ. 1: 1999 թ. ապագադոսիացված «Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարի 1921-1922 թթ. կալանավորների այրբենական անվանացանկ»-ում, որքան էլ տարակուսելի է, ոչ մի հայի անուն չկա: Տե՛ս **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., сс.300-337. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 323:

11 Մանրամասն տե՛ս **Мартirosян Г.**, *Офицеры Республики Армения в концлагере города Рязани (1921-1925)*. Рязань, 2002. **Мартirosян Г.**, *Об одной белой странице черного предательства*. http://artsakhworld.com/Gulab_Martirosian/Index.html

սպաների ոյազանյան մարտիրոսագրության ամբողջական հետազոտմանը:

**ՌՅԱԶԱՆԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐ – 1919-1922 ԹԹ.
ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾՆԵՐԻ ԱՆԿԵՏԱՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱՆՑԱԲԱՐՏԵՐ
ՌՅԱԶԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԶԻՆԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ, ՌՅԱԶԱՆԻ ԵՎ ՌՅԱԺՍԿԻ
ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐՆԵՐԻ 1919-1923 ԹԹ. ՖՈՆԳԵՐՈՒՄ**

ՌՅԱԶԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԶԻՆԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏ¹²

Գրիգորյանց Գրիգորի Խրիստոֆորի, Երևանի¹³ նահ.լանգի] գյուղացիներից, 1895 թ. [ծնունդ], [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ պորուչ. [իկ]¹⁴, 621-րդ Տոմսկյան դրուժինայի¹⁵ վաշտի հրամանատար, ապա՝ ք. Գրոզնիում¹⁶ Նոր-Գրոզնիյան նավթային արդյունաբեր.[ական] տեղամասի պետ, ...?: ...¹⁷, ձերբակալվել է Գրոզնիում:

ՌՅԱԶԱՆԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐ

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Ա»¹⁸

Ամայանց Թեոդոր Իվանի, ծնվ.[ած] Նախիջևանում, 1886 թ., [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 137-րդ հետևակ.[ային] Նեժինյան գնդում շտ.[աբս]-կապիտան, Սպ.[իտակ] բանակում գորահավաքով Դոնյան ավիացիայում 11-րդ ավիաց.[իոն] դիվիզիոնում համհարգ, թռիչքա-դիտորդ: Ձերբակալվել է Եկատերինոդարում¹⁹:

Աթայանց Արմենակ Սարտիրոսի, ծնվ.[ած] Բաքվի նահ.լանգի] Շենախայի²⁰ գ.[ավառում], 23 տ.[արեկան], ավարտել է 5-րդ Կիև.[յան] ենթասպ.[աների] դպրոցը, ծառայել է 172-րդ Լիդսկ.[յան] գնդում Ռուսիական ռազմաճակատում, «կանաչների²¹» մոտ ծառայել է Տուապսե-Պրասկովկայի մարտ.[ական] տեղ.[ամասում], բռնվել է Տուապսեում²² (գործը սպիտակգվարդիականներին հավելվել է սխալմամբ):

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Բ»²³

Բարխուդարյանց-Սերմյանին(?)²⁴ Սուրբատ[Սմբատ] Պետրոսի, 25 տարեկան, ծնվ.[ած] Շենախիում, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ պորուչիկ, Լենքորանում պահ.[ետային] հետևակ.[ային] գնդում վաշտի հրամանատար(?),

12 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 8. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2657, ց. 1, գ. 2141, թթ. 206-207 հալ.:
13 Փաստաթղթերում բոլոր տեղերում նշվում է «Էրիվան», մենք թարգմանության մեջ այսուհետ ներկայացնում ենք «Երևան» գրելաձևը:
14 Պորուչիկ – կրտսեր սպայական կազմի զինվորական կոչում, համապատասխանում է ավագ լեյտենանտին:
15 Աշխարհագոր:
16 Ռուսաստանի Դաշնության Չեչնիայի Հանրապետության մայրաքաղաք:
17 Փաստաթղթում այսպես է:
18 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 23. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 36:
19 Այժմ Ռուսաստանի Դաշնության Կրասնոդար քաղաք:
20 Շամախի – պատմական Շիրվանի մայրաքաղաքը, հետագայում՝ Բաքվի նահանգի գավառաքաղաքներից:
21 «Կանաչներ» – հիմնականում գյուղացիական և կազակական ոչ կանոնավոր, անարխիստական ուղղվածության զորամիավորումների ընդհանրական անվանում:
22 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնության Կրասնոդարի երկրամասում:
23 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 24. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 37:
24 Փաստաթղթում այսպես է:

Սպ. [իտակ] բանակում Լ. Բիչերախովի²⁵ ջոկատում 1-ին Օրինակելի գնդում վաշտի հրամանատար: Ձերբակալվել է Բաքվում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Գ²⁶»

Գրիգորիյանց Գրիգորի Խրիստոֆորի, Երևանի նահ. [անգի] գյուղացիներից, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 280-րդ հետևակ. [ային] գնդում, [1917 թ.] Հոկտ. [եմբերյան] հեղափոխությունից հետո – ք. Գրոզնիի քաղ. [աքային] պահպանությունում, այնուհետև՝ կամավորական 17-րդ²⁷ Հայկական հրաձգ. [ային] գումարտակում: Ձերբակալվել է Գրոզնիում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Կ²⁸»

Կարախանով Միխայիլ Խրիստոֆորի, գյուղացի, ծնվ. [ած] Բաքվում, 1891 թ., [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 279-րդ հետևակ. [ային] պահեստ. [ային] գնդում, ենթապա, Սպ. [իտակ] բանակում – ...?... (լրացված չէ), Կ. [արմիր] բանակում – Բաքվի նահ. [անգային] զինվորական կոմիսարի անձնական քարտուղար: Ձերբակալվել է Բաքվում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Լ–Մ²⁹»

Մամիկոնով Սուրեն Նիկոլայի, Ելիսավետպոլի նահ. [անգի] Շուշայիյան³⁰ գավառի(?) գյուղացիներից, 27 տարեկան, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ ռազմաճակատում 390-րդ տրանսպորտի 30-րդ գումակային գումարտակում պետ, ապա՝ պորուչիկ, պողպորուչիկ³¹, Սպ. [իտակ] բանակում 82-րդ Դաղստան. [յան] գնդում նույն պաշտոնում, Կարմիր բանակում կամավոր 1920 թ. մայիսի 8-ից, ձերբակալվել է Բաքվում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Մ³²»

Մատինյանց Տիգրան Յակովի, 29 տարեկան, ծնվ. [ած] Թիֆլիսում, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ ծառայել է 167-րդ հետևակ. [ային] գնդում կրտ. [սեր] սպա, պորուչիկ, Սպ. [իտակ] բանակում – Կովկաս. [յան] բանակի 84-րդ հետևակ. [ային] Շիրվան. [յան] գնդում, այնուհետև՝ «հայկական ծառայության»³³ Ղարաբաղյան ջոկատում, ձերբակալվել է Բաքվում որպես «ազգայնական»:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Մ–Ն³⁴»

Բաքվի նավթային կոմիտեի ծառայող նախկին սպ. [իտակ] սպաների ցուցակ – Ռյազանի հ. [ամակենտրոնացման]/ձ. [ամբար]–ում տեղավորելու համար

25 **Բիչերախով Լազար Ֆյոդորի** (1882–1952): Առաջին աշխարհամարտի և քաղաքացիական պատերազմի մասնակից: Ազգությունը՝ օս: 1918 թ. բացասական դերակատարություն է ունեցել Բաքվի հերոսամարտում: 1920 թ.–ից՝ վտարանդի:

26 Տես **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 30. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 42:

27 Փաստաթղթում այսպես է: Նման թվահամարով կամավորական հայկական գումարտակ չի եղել:

28 Տես **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 37. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 46:

29 Տես **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 45. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 53:

30 Շուշիի:

31 Պողպորուչիկ – կրտսեր սպայական կազմի զինվորական կոչում, համապատասխանում է [եյտենանտին]:

32 Տես **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 48. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 56:

33 Փաստաթղթում այսպես է:

34 Տես **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 49–50. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 57:

Տեր-Մանոսով Ալեքսանդր Պյոտրի, պրապորշչիկ

Նաջարով Աշոտ Սեյրանի, 1897 թ. [ծնունդ], Բաքվի քաղքենի³⁵, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ Կովկաս.[յան] ռազմաձևակառույց կրտ. [սեր] սպա, վաշտի հրամանատար, Սպ.[իտակ] բանակում չի ծառայել, Հայկ.[ական] ազգ.[ային] բանակում – կրտ.[սեր] սպա, արձակվել է հիվանդության պատճառով, ձերբակալվել է Բաքվում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Տ³⁶»

Տեր-Մանուկյան Իվան Մանուիլի, 1893 թ. [ծնունդ], Նախիջևանի ժառանգ. [ական] պատվ.[ավոր] քաղաքացու³⁷ որդի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 18-րդ Անդրամուր.[յան] գնդում կրտ.[սեր] սպա, Սպ.[իտակ] բանակում ծառայել է Նովոռոսիյսկի³⁸ տեղական համբարակային ծառայությունում, ձերբակալվել է Նովոռոսիյսկում:

ՍՊԻՏԱԿ ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Տ-2³⁹»

Խասաբյան ...?...⁴⁰ Մարտինի, ք. Նախիջևանի քաղքենի, 23 տարեկան, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 64-րդ հետևակ.[ային] գնդում պորուչիկ, Սպ.[իտակ] բանակում Կուլչակի⁴¹ մոտ Սիբ.[իրյան] հրաձգ.[ային] գնդում պորուչիկ:

ԳԵՆԻԿԻՆՅԱՆ⁴² ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Պ-Խ⁴³»

Տեր-Վարտանով Օվսեն[Հովսեփ] Եպրիմյան[Եփրեմի](?), Երևան.[յան] նահ. [անգի] Նախիջևանի ծնունդ, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 110-րդ հրետ.[անային] դիվիզիոնում կրտ.[սեր] սպա, այնուհետև Պետրոգրադ.[յան] հրետ.[անային] գործարանում, Գլխ.[ավոր] հրետ.[անային] վարչ.[ությունում]: Սպ.[իտակ] բանակում – Դոն.[յան] կորպուսի հրետ.[անային] վարչ.[ությունում], հրետանու կապիտան, ձերբակալվել է Բաքվում:

Խոսրովի[յան] Գեորգի Սերգեյի, 45 տարեկան, Թերեք.[յան] մարզի ժառանգ. [ական] ազնվականներից, ծնվ.[ած] ք. Մոզդոկում, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 84-րդ հետևակ.[ային] Շիրվան.[յան] գնդում ավ.[ագ] սպա, վիրավորվելուց հետո – Արևմտ.[յան] ռազմաձևակառույց 20-րդ էտապային գումարտակի հրամանատար, գնդապետ, պարգևատրվել է Գեորգ.[իկյան] զենքով⁴⁴, Սպ.[իտակ] բանակում նույն տեղում, Հայկական կորպուսում, ձերբակալվել է Բաքվում (կա Երևանում դուրս գրված ենթացուցակ):

35 Ռուսաստանում սոցիալական դաս, բաղկացած մանր տնատերերից, քաղաքացիներից և արհեստավորներից:

36 Տե՛ս **Գրիգոր Ա. Ա., Գրիգոր Ա. Ի.**, *цит. соч.*, с. 62. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 70:

37 Ռուսաստանում սոցիալական դաս, որն իր իրավական կարգավիճակով բարձր էր քաղքենիներից:

38 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնությունում:

39 Տե՛ս **Գրիգոր Ա. Ա., Գրիգոր Ա. Ի.**, *цит. соч.*, с. 62. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 71:

40 Փաստաթղթում այսպես է:

41 **Կուլչակ Ալեքսանդր Վասիլի** (1874-1920): Ծովակալ: Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ եղել է սպիտակ շարժման առաջնորդ, բանակի գերագույն գլխավոր հրամանատար:

42 **Գենիկին Անտոն Իվանի** (1872-1947): Կամավորական բանակի հրամանատար (1918-1919), Ռուսաստանի Հարավի զինուժի գլխավոր հրամանատար (1919-1920):

43 Տե՛ս **Գրիգոր Ա. Ա., Գրիգոր Ա. Ի.**, *цит. соч.*, с. 73-74. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 80:

44 Գեորգիկյան զենք – Ռուսական կայսրության պետական պարգև: Պարգևատրվել են գեներալները, շտաբային սպաները՝ զինվորական ակնառու խիզախության համար:

Երիցյան Հարություն Մկրտիչի, Հայկ. [սկան] բանակի շարք. [ային] (դաշնակ), Ռյազանի հ. [ամակենտրոնացման]/ձ. [ամբար]–ում ռ. [ազմա]/գ. [երի]

ՌԱԶՄԱԳԵՐԻՆԵՐ, 1920 թ., «Ա–Բ»⁴⁸

Ավակով Պավել Անդրեյի, 30 տարեկան, Վլադիկավկազի քաղքենի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ ռազմաճակատում կրտ. [սեր] սպա, Կովկաս. [յան] ռազմաճակատի 15–րդ Թուրքեստան. [յան] հրաձգ. [ային] գնդի վաշտի հրամանատար, շտ. [աբս]–կապ. [իտան], Սպ. [իտակ] բանակում – Կամավոր. [ական]⁴⁹ բանակում Թիֆլիսում գորահավաքով:

Արզանով (Արզանյան) Ավետ Սարգևի (Մերգեյի), 35 տարեկան, Ելիսավետպոլի նահ. [անգի] Շուշիի գ. [ավառի] գյուղացի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ Կովկաս. [յան] բանակի Ե. [րկաթ]/ու. [ղու] հաղորդակցության մեջ, պրապորշչիկ⁵⁰, Սպ. [իտակ] բանակում – Ադրբեյջ. [անական] բանակում, Կ. [արմիր] բանակում ք. Բաթումիում Ե. [րկաթ]/ու. [ղու] պարենկետի⁵¹ վարիչ: Ձերբակալվել է Բաքվում (մահացել է «Դոնի–Ռոստով» տեղափոխման կետից դեպի Ռյազանի հ. [ամակենտրոնացման]/ձ. [ամբար] ճանապարհին): Կա վկայական, արձակուրդային, լուսանկար:

Հայրապետյան Լե[ն]ին Իվանի, 36 [տարեկան], Ելիսավետպոլի⁵² նահ. [անգի] գյուղացի, գ. Տաթև, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ 113–րդ հետևակ. [ային] պահեստ. [ային] գնդի, 253–րդ հետևակ. [ային] պահեստ. [ային] գնդի, 220–րդ հետևակ. [ային] պահեստ. [ային] գնդի (ք. Պետրովսկ պորտ⁵³) շարքային, այնուհետև՝ կրտ. [սեր] սպա, Սպ. [իտակ] բանակում ծառայել է գորահավաքով, (թե որտեղ⁵⁴), վաշտի կրտ. [սեր] սպա, Սիմֆերոպոլի⁵⁵ գիմնազիայի դասախոս, (սպիտակների հետ համագործակցության համար) ձերբակալվել է Արմավիրում⁵⁶:

45 Վռանգել Պյոտր Նիկոլայի (1878–1928): Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ Սպիտակ շարժման գլխավոր ղեկավարներից, Ղրիմում և Լեհաստանում ռուսական բանակի գերագույն գլխավոր հրամանատարը:

46 Մամոնտով Կոնստանտին Կոնստանտինի (1869–1920): Դենիկինի բանակի կազմում կորպուսի հրամանատար:

47 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 75. Լրացված չէ: ՌՄՊԱ, ֆ. P–2817, ց. 1, գ. 82:

48 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 80. ՌՄՊԱ, ֆ. P–2817, ց. 1, գ. 88:

49 Կամավորական բանակ – Քաղաքացիական պատերազմի ժամանակ 1917–1920 թթ. Ռուսաստանի հարավում սպիտակ բանակի միավորման անվանում:

50 Պրապորշչիկ – կրտսեր սպայական կազմի առաջին զինվորական կոչում, համապատասխանում է ենթասպային:

51 Պարենային կետ:

52 Գանձակ:

53 Այժմ՝ Ռուսաստանի Դաշնության Դաղստանի Հանրապետության մայրաքաղաք Մախաչկալա:

54 Փաստաթղթում այսպես է:

55 Ռուսաստանի Դաշնության Ղրիմի Հանրապետության մայրաքաղաք:

56 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնությունում՝ Հյուսիսային Կովկասում:

**ՀԱԿԱՇԵՂՎՓՈՒՄ [ական] ԵՒՈՒՅԹՆԵՐ ԵՎ ՀԱԿԱԲՈՒՇԵՎԻԿՅԱՆ
ԳՈՒՍԱԿՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ, 1920 Թ., «Ա-Վ»⁵⁷**

ԱՐԽԻՎ

Ավակյանց Ռուբեն Միխայիլի, 29 տարեկան, Դաղստան.[յան] մարզի, ք. Շուշի⁵⁸ քաղաքացիներից, Բաքվում բնակվող, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ ռազմաձակատում 38-րդ Սիբ.[իրյան] հրաձգ.[ային] գնդում պորուչիկ, Սպ.[իտակ] բանակում ք. Գրոզնիում քաղաք.[ային] պահպանությունում, այնուհետև՝ ք. Պետրովսկում պրիստավի⁵⁹ օգն.[ական]: Խոր.[հրդային] ծառայության մեջ – Բաքվի 8-րդ շրջանում պարետ: Ձերբակալվել է Բաքվում:

Յուցակ Աղդամ-Շուշիում 1919 թ. հակահեղափոխական ելույթների մեջ 11-րդ Բանակի Հատուկ բաժնի կողմից մեղադրվող անձանց, Ռյազանի հ.[ամա-կենտրոնացման]/ձ.[ամբար]–ում կալանավորման համար, 1920 թ. հոկ.[տեմբեր]

Տեր-Իսմաէլյանց Դավիթ

ՀԱԿԱՇԵՂՎՓՈՒՄՈՒԹՅՈՒՆ, 1920 Թ., «Տ-Ֆ»⁶⁰

Ֆանարջյան Գեորգի Արտեմի, [ծնված] 1895 թ. սեպտ.[եմբերի] 13-ին, Քութայի⁶¹ նահ.[անգի] ք. Փոթի?, ամուսնացած, [կրթությունը –] Քութայիսի ռեալական ուսումնարան, մինչև 1915 թ. հոկտ.[եմբերի] 20-ը Վորոնեժի⁶² ինստ.[իտուտի] ուսանող, 1918-1919 թթ. Դոնյան համալսարանի և Ռոստովի ճարտ.[արապետական] ինստիտուտի 3-րդ կուրսի ուսանող, հանձնել է քննություն պրապորշչիկի կոչման համար Տամբով.[յան] Հեծ.[ելազորային] բրիգադում 1917 թ. մարտին, ծառայությունը բանակում –1915 թ. կամավոր 17-րդ Չեռնիզ.[ովյան] հուսարական գնդում, պրապորշչիկի կոչում է շնորհվել 1917թ. ապր.[իլին], Դենիկինի բանակում 1-ին հեծ.[յալ] գնդում, այնուհետև՝ տեղափոխվել է 17-րդ Չեռնիզով.[յան] դիվ.[իզիա], նույն տեղում շնորհվել է կոռնետի⁶³ կոչում գերմ.[անական] ռազմարշավում վաստակի համար, Հայաստանում գտնվել է 2-րդ հեծ.[յալ] գնդում, ծառայել է Սպ.[իտակ] բանակում(?), ծառայել է հ.[ակա]/հ.[եղափոխական] բանակում մայիսյան(?) հեղափոխության⁶⁴ ժամանակ:

ՍՊ.[իտակ] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԿԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Ա-Տ»⁶⁵

Ավակերդով Դավիդ Մակարի, 34 [տարեկան], հայ, պորուչիկ, 1-ին հայկ.[ական] պահեստ.[ային] բրիգ.[ադայի] համհարգ, Դենիկին.[յան] բանակ, կրթ.[ությունը] – գիմնազիա, Մոսկ.[վայի] համալ.[սարանի] իրավաբան.[ական] ֆակ.[ուլտետ], գերման վայրը – Բաթում, հայրենիքում հասցեն – Արմավիր⁶⁶:

Տեր Մարտիրոսով Արմենակ Ավետիսի, 23 տարեկան (1897 թ. ծնվ.[ած]), հայ, Երևանի նահ.[անգի] Նոր-Բայազետի գ.[ավառ], Նոր-Բայազետ⁶⁷, կրթված, կրթ.

57 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., ցիտ. սոչ., ժ. 94-95. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 101:

58 Շուշին վարչականորեն ոչ թե Դաղստանի մարզի, այլ Ելիզավետպոլի նահանգի կազմում էր ընդգրկված:

59 Ոստիկանական պաշտոնյա:

60 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., ցիտ. սոչ., ժ. 102-103. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 108:

61 Ներկայիս Վրաստանի կազմում:

62 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնությունում:

63 Կոռնետ – կրտսեր սպայական կազմի սկզբնական զինվորական կոչում, մտավորապես հավասարվել է պորպորուչիկին:

64 Նկատի ունի 1920 թ. մայիսի բոլշևիկյան խռովությունը:

65 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., ցիտ. սոչ., ժ. 137-138. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 163:

66 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնությունում, Հյուսիսային Կովկասում:

67 Այժմ ՀՀ Գեղարքունիքի մարզկենտրոն Գավառ քաղաք:

Ը (ԺԳ) Կարի. թիվ 2 (54) ասիլի-հանիս, 2016

ՎԿՄ համահայկական հանդես

[ությունը] – Նոր-Բայազետի բարձր.[ագույն] սկզբն.[ական] ուսում.[նարան], մինչև 1917 թ. Քուրայիսի 115-րդ հետևակ.[ային] պահեստ.[ային] գնդում կրտ.[սեր] ունտեր սպա, այնուհետև՝ նշանակվել է Օմսկյան 197-րդ Սիբ.[իրյան] հրաձգային գունդ, 1917 թ. հետո – 12-րդ վաշտին կից կրտ.[սեր] սպա, ծառայել է Դենիկինի մոտ, այնուհետև՝ փախել է Հայաստան, որտեղ գտնվել է 2-րդ առանձ.[ին] հետևակ.[ային] գում.[արտակում] որպես վաշտի հրամանատար:

ՍՊ.[իտակ] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Բ⁶⁸»

Բարսև Միխայիլ Սեմյոնի, [ծնված] 1892 թ. հոկտ.[եմբերի] 12-ին, ծագում է Երևանի նահ.[անգի] Դվին-Այսրի⁶⁹ գյուղի գյուղացիներից, [կրթությունը –] Երևանի արական գիմնազիա (5 դասարան), մինչև [1917 թ.] հեղ.[ափոխությունը] զբաղվել է գյուղատնտեսությամբ և գրագիր ծառայել Երևանի օկրուգային դատարանում, 1915 թ. զորակոչվել է զինվորական ծառայության որպես շարքային, ծառայել է 3-րդ հայկ.[ական] հետևակ.[ային] գնդում, նախկին սպա:

ՍՊ.[իտակ] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Ն-Պ⁷⁰»

Տեր-Նիկողոսյանց (Գ)արեգին Միխայիլով[Միխայիլի], 30 [տարեկան], հայ, ք. Թիֆլիսի քաղքենի, [կրթությունը –] Թիֆ.[լիսի] առևտր.[ական] ուսումնարան, մասնագիտությունը – երաժիշտ, մինչև [1917 թ.] հոկտ.[եմբերյան] հեղ.[ափոխությունը] – 28-րդ հրետ.[անային] բրիգ.[ադայում], շտ.[աբս]-կապ.[իտան]⁷¹, ամուսնացած: Հեղաշրջումից հետո զբաղեցրել է հին պաշտոնը(?) Բաքվում, ծառ.[այել] է Սպ.[իտակ] բանակում, Հայաստանի Գլխ.[ավոր] շտաբում, զոր.[ահավաքային] բաժնի պետ, կապիտան, հասցեն – Բաքու, այնտեղ էլ ձերբակալվել է:

ԴԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1921Թ., «ՈԻ-Շ⁷²»

Խուրլարով Հայկ Եսայու, 1895 թ. [ծնունդ], գյուղ.[ացու] որդի, Ելիսավետպոլի նահ.[անգի] Կարյագինոյի⁷³ գ.[ավառ](?), գյուղ Վոլկ., ավարտել է ռեալական ուսումնարան, եղել է Պոլիտեխ.[նիկական] ինստ.[իտուտի], Նիկոլաևյան գինվոր.[ական] ուսում.[նարանի] ուսանող, մինչև [1917 թ.] հոկտ.[եմբերյան] հեղ.[ափոխությունը] եղել է հեծ.[յալ] հետախուզական ջոկատի պետ: Կամավոր.[ական] բանակում ծառ.[այել] է առանձ.[ին] հեծել.[ագորային] դիվ.[իզիայում], հասցեն – ք. Էնգելս⁷⁴:

ԴԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Ա-Բ⁷⁵»

Մելիք-Աղամալով Մատվեյ Սպիրիդոնի, ծնվ.[ած] 1879 թ. ապր.[իլի] 8-ին ք. Երևանում, սովորել է Թիֆլիսի կադետական կորպուսում, մինչև [1917 թ.] հեղ.[ափոխությունը] սպա, բնակության վայրը – Երևան: Մեղադրվում է հակահեղափոխ.[ության] մեջ:

68 Տեն Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 139. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 164:
69 Այժմ՝ ՀՀ Արարատի մարզի Վերին Դվին գյուղ:
70 Տեն Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 143. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 170:
71 Շտաբ-կապիտան – միջին սպայական կազմի զինվորական կոչում, կապիտանի զինվորական կոչմանը նախորդող:
72 Տեն Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 144. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 172:
73 Այժմ՝ Վարանդա քաղաք ԼՂՀ կազմում: 1827 թ. կոչվել է ռուս գնդապետ Պավել Կարյագինի անունով: 1959 թ. վերանվանվել է Ֆիզուլի: Ազատագրվել է Արցախյան ազատամարտի ընթացքում:
74 Հավանաբար՝ Ռուսաստանի Դաշնության Սարատովի մարզի Էնգելս քաղաքն է:
75 Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 145. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 173:

Ամբարզանով Գեորգի Սենյոնի, 49 [տարեկան], ծնվել է Քութայիսում, ավարտել է Թիֆլիսի յունկերական ուսումնարանը, ծառայել է 262-րդ հետևակ.[ային] գնդում և 113-րդ հետևակ.[ային] պահեստ.[ային] գնդի համբարակային ծառայությունում Երևանում, 1919 թ. հունվարի կեսին զորակոչվել է Դենիկին.[յան] բանակ, փոխգնդապետ: Մինչ այժմ աշխատել է Հայկ.[ական] գնդի համբարակային ծառայությունում, ամուսնացած է:

Բաբայան Գրիգորի Խոսրովի, 28 [տարեկան], ամուրի, ծնվել է Թիֆլիսում, կրթ.[ությունը] – միջնակարգ, Պետրոգր.[ադի] պոլիտեխնիկ.[ական] ինստիտուտի 4 կուրս, 1915 թ. հոկտեմբերին Պետրոգրադում Միխայլովյան հրետ.[անային] ուսումնարան, մինչև փետր.[վարյան] հեղ.[ափոխությունը] – ծառայել է 5-րդ Կովկաս.[յան] հրետ.[անային] դիվիզի.[ոնում] Կովկաս.[յան] ռազմաճակատում, որից հետո ծառայել է Դենիկինի բանակում:

Բազատուրով Արտեմի Նիկոլայի, 32? [տարեկան], ամուսնացած, ք. Շուշի] ...?..., Պենզ.[այի] նահ.[անգ], ավարտել է գիմնազիա, 1910 թ. հանձնել է պահ.[ետի] պրապորշչիկի քննութ.[յուններ], ծառայել է Մինգրեյսկյան? գնդում 1908 թ., [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ – 12-րդ Կովկաս.[յան] հրաձգ.[ային] գնդում, պորուչիկ, վիրավորվելուց հետո լազարեթում, [1917թ.] հոկտ.[եմբերյան] հեղ.[ափոխությունից] հետո – Հայաստանում ձևավորել է գուս.[արտակ] 3-րդ Խնուսյան? Հայկ.[ական] գ.[ադին] կից, պահեստազոր է արձակվել 1920 թ.? մարտին, մտել է Հայաստանի Հանրապետ.[ության] զինվոր.[ական] ծառայության մեջ, որտեղ և ծառայում է մինչ ներկա ժամանակ: Ձերբակալվել է Երևանում

ԳԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆՆԵՐ, 1921 Թ., «Բ–Մ⁷⁶»

Սողոթեյանց[Սաղաթեյանց] Վահան Պատվ[ա]իկանի, քաղքենի, ք. Բաքու, 25 [տարեկան], [կրթությունը –] միջնակարգ, մինչև [1917 թ.] փետր.[վարյան] հեղ.[ափոխությունը] – եղել է 16-րդ գրենադեր.[յան] Մինգրեյսկյան գնդում սպա, զինրական ծառայության զորակոչվել է 1915 թվականին Թիֆլիսում և 1918 թ. Կ.[արմիր] Բանակ, որտեղ ծառայել է Կարմիր սակրավորային վաշտում գրագիր: 1919 թ. Դենիկինի մոտ էր և 1919 թ. հունիսից Հայկական բանակում, պորուչիկ:

ԳԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆՆԵՐ, 1921 Թ., «Լ–Մ⁷⁷»

Մելիք-Փարսադանով Նիկոլայ Ալեքսանդրի, 1877 թ. [ծնունդ], Երևան.[յան] նահ.[անգի] ժառանգ.[ական] ազնվականներից, ամուսնացած, ծնվել է Երևանյան նահ.[անգի] գ. Դավալուում⁷⁶, [կրթությունը –] գիմնազիա, Մոսկով.[յան] զինվոր.[ական] ուսումնարան և հատուկ էլեկտրոտեխնիկ.[ական] դպրոց, ծառայել է Սպիտակ բանակում զորակոչով, Կ.[արմիր] Բանակում չի ծառայել:

Միրոքյանց[Միրաքյանց] Արամ Մարկարի, 28 [տարեկան], ամուրի, Երևանյան նահ.[անգ], Նախիջևան, կրթ.[ությունը] – 2-րդ կարգի աշխարհագրի ենթասպ.[աների] Թիֆլիսյան դպրոց 1917 թ. հուլիսին, հոկտ.[եմբերյան] հեղ.[ափոխությունից] հետո – ծառայել է 250-րդ Սամար.[յան] դրուժինայում, Հայկ.[ական] առանձ.[ին] գուս.[արտակում], իսկ վերջին ժամանակ – սահմանապահ պահպանության հատուկ բաժ.[նում], Դենիկին.[յան] բանակում զորակոչով [եղել է] 2 ամ.[իս], վաշտի կրտ.[սեր] սպա:

76 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 147. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 175:

77 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 153. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 180:

78 Այժմ ՀՀ Արարատի մարզի Արարատ գյուղ:

ԴԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Մ⁷⁹»

Մանասյանց Խաչատուր Սերգեյի, [ծնված] 1894 թ. մայիսի 15-ին, ամուրի, Բաքվի նահ.[անգ], ք. Շենախի?, [ավարտել է] ռեալական ուսումնարան, Պետ-րոգրադում - Նիկոլայան ինժ.[եներական] ուսումնարան, 1915 թ. հուլիսի 17, անկուսակցական, ուղարկվել է 2-րդ Թուրքեստ.[անյան] սակ.[րավորային] գում.[արտակ], տեղափոխվել է 4-րդ Կով.[կասյան] սակ.[րավորային] գում.[արտակ], որտեղ և մինչև 1918 թվականի մարտի 3 ծառայել է պողպորուչիկի աստիճանով, այնուհետև՝ որպես հայ - Հայկական կորպուսում նշանակվել է Հայկական սակ.[րավորային] գում.[արտակ], տունդարձի ճանապարհին Բաքվում գերի է ընկել Կամավոր.[ական] բանակին, որտեղ և վերցվել է Կամավոր.[ական] բանակի շար-քերը, 1918 թ. օգ.[ոստոսի] 14-ից ծառայել է Կամավոր.[ական] բանակի շարքերում Պրիմորյան ջոկատի կապի պետի պաշտոնով:

ԴԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Ն-S⁸⁰»

Տեր-Ներսեսով Առուշան Գրիգորի, [ծնված] 1870 թ. հուլիսի 5-ին, [կրթությունը -] Շուշիի քաղաքային ուսումնարան, Թիֆլիսի յունկերական ուսում-նարան, 1889 թ.-ից մինչև 1913 թ. եղել է զինվորական ծառայության մեջ, 1913 թ-ից մինչև 1918 թ. եղել է պահեստագործում և զբաղվել է գյուղատնտեսությամբ Ելի-սավ.[ետպոլի] նահ.[անգի] Կարյագինի շ.[րջանի] Վանախուր գ.[յուղում], ներ-կայումս ծառ.[այում] է 1-ին Կարյագին.[յան] սահմ.[անապահ] բրիգադում, լուծար-ման պատճառով գտնվել է Գլխավոր Շտաբի ռեզերվում, պահեստագործում, փոխգնդապետ:

ԴԵՆԻԿԻՆ.[յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 Թ., «Ն-S⁸¹»

(Պո)[լագիզով] Սամսոն Խրիստոֆորի, 28 [տարեկան], ք. Սուխումի, ավարտել է ռեալական ուսումնարանի լրիվ դասընթացները, 1915 թ. հունվ.[արի] 1-ին Թիֆ.[լիսի] զինվորական ուսումնարանը, ամուսնացած է, ձերբ.[ակալվել] է 11-րդ բա-նակի ՀԲ⁸² կողմից, ձերբակալվել է 8-րդ Բանակի ՀԲ կողմից «Դենիկինի մոտ ծա-ռայության» և «որպես նախ.[կին] սպա»:

Պողոսով Աբգար Դանիլի, հայ, Ելիսավետպոլի նահ.[անգի] Ջևանի⁸³. [իրի] գ.[ավառի] Վանք գյուղ⁸⁴, 32 [տարեկան], [ծնվել է] 1889 թ. մարտի 4-ին, հանձնել է պրապորշչիկի քննություններ, անկուսակցական, գրասենյակային աշխատող, 1911 թվականի դեկ.[տեմբերի] 6-ից եղել է զինվոր 59-րդ հետ.[ևակային] Լյուբլինսկ.[յան] գնդում, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ մինչև 1916 թ. հունիսի 8-ը զինվորական ծառայության մեջ 46-րդ հետևակ.[ային] պահ.[ետի] գնդում ք. Օդեսայում, այնուհետև՝ շնորհվել է ռազմական ժամանակի աստիճան և նույն գնդում եղել է տնտ.[եսական] մասի գործ.[ավար]: Գնդի կազմալուծումից հետո կամավոր մտել է Բերդյանսկի կարմիր գում.[արտակ], ծառայել մինչև 1918 թ. մարտ, այնուհետև դրա կազմ.[ալուծումից] հետո լինելով Հայաստան տունդար-ձի ճանապարհին զորակոչվել է Դենիկին.[յան] իշխանությունների կողմից և ու-ղարկվել Հայաստան, որտեղ և ծառայել է 5-րդ առանձ.[ին] հետևակ.[ային] բրի-գադի գործավար: Ձերբակալվել է «որպես նախկին ցարական սպա» (ուղարկվել է

79 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 154. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 181:

80 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 154. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 182:

81 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 157. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 184:

82 Հատուկ բաժին - խորհրդային բանակում հատուկ ծառայություն:

83 Մոտավորապես ընդգրկել է ներկայիս Քարվաճառի, Մարտակերտի, Տերտերի և Բարդաի շրջանները:

84 Լ.Ղ.Հ Մարտակերտի շրջանում:

աշխատանքային] ձակատ):

ԴԵՆԻԿԻՆ. [յան] ԲԱՆԱԿԻ ՍՊԱՆՆԵՐ, 1921 թ., «Ռ-Ս⁸⁵»

ԱՐՆԻԿ

Սահակով Սերգեյ Վլադիմիրի, հայ, 26 [տարեկան], կրթ.[ությունը] – գիմնազիա, երաժիշտ, Սպ.[իտակ] բանակում – կոռնետ, տեղաբնիկների դիվիզիոն, Դենիկ.[ինյան] բանակում, գերովել է Թիֆլիսում, հայրենիքում հասցեն – Արմավիր⁸⁶, Շերեմետևսկայա 121:

Սաղաթեյանց (Սաղաթելով) Դուկաս Թորոսի, հայ-գրիգորյան, Հայկ.[ական] խոր.[իրդային] հանրապետության [իպատակ?], կրթված, քննություն է հանձնել դասային աստիճանի համար ...?... ռեալական ուսումնարանի, ամուսնացած, գործավար, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի սկզբում՝ նամակատար Դադատան.[յան] մարզում, 1918 թ. հունվարից – Պորտ-Պետրովսկի հեղկոմին կից ինտերնաց.[իոնալ] գնդի հաշվապահ, այնուհետև՝ նույն հեղկոմին կից քարտուղար, մինչև 1918 թ. հունիս ամիսը, այնուհետև՝ արձակուրդի է մեկնել Կուբան.[յան]⁸⁷ մարզ հարազատներին փնտրելու համար – ձանապարհին հուլիսի 7-ին կամավոր. [ական] բանակի կողմից զորակոչվել է, այնուհետև՝ ազատվել է և օգոստոսին ժամանել է ք. Եյսկ⁸⁸, որտեղ էլ բնակվել է մինչև 1920 թ. հունիս, զբաղվել է սեփական գործով, հունիսին մեկնել է Հայաստան, որտեղ էլ ծառայում է այժմ – Երևան, Աստաֆեյան⁸⁹ փող.[ոց] Կատանովսկի նրբանցք N. 13:

Ուրդ Բանակի Հատուկ բաժնի⁹⁰ տրամադրության տակ ք. Երևանից ՀԽՍՀ ՉԿ⁹¹ լիազոր ընկ.[եր] Դոլժկովի հսկողության ներքո ուղարկված նախկին սպաների ցուցակ.

- [Է]Նյբակյան Հակոբ, պողպոր.[ուչիկ],
- Մատինով Լևոն, շտ.[արս]-կապ.[իտան],
- Աբրահամյան Երվանդ, պողպոր.[ուչիկ],
- Շահգերցով Հնայակ, պրապ.[որշչիկ],
- Աղաջանյան Գեղամ, պրապ.[որշչիկ],
- Թ[ո]ավմասյան Արամ, պրապ.[որշչիկ],
- Սամբելով Ռուբեն, կապիտան,
- Կարապետյան Արտաշ, պրապ.[որշչիկ],
- Իլյին Վասիլի, պրապ.[որշչիկ],
- Իվաշկով Վլադիմիր, պորուչիկ,
- Բեժեյան Զավեն, պրապ.[որշչիկ],
- Զանաև Լևոն, պողպոր.[ուչիկ],
- Դորբովովսկի Վաս.[իլի], փոխգնդ.[ապետ],
- Կազանսկի Պավել, պրապ.[որշչիկ],
- Յո...?...վ⁹² Միխայիլ, կոռնետ,
- Օկոև Գրիգորի, պրապ.[որշչիկ],
- Մարչենկո Վլադիմիր, պորուչիկ,
- Չերոյան Թադևոս, պրապ.[որշչիկ],
- Կարապետյան Վրիմ[Վռամ] ...?...ս⁹³, նույնը,
- Հայրապետյան Առաքել, նույնը,

Ը (ԺԳ) փարի. թիվ 2 (54) ասպիլ-հունիս, 2016

ՎԿՎ համահայկական հանդես

85 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., сс. 160–165. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 186:

86 Քաղաք Ռուսաստանի Դաշնությունում, Հյուսիսային Կովկասում:

87 Այժմ՝ Ռուսաստանի Դաշնության Կուբանի երկրամաս:

88 Նավահանգիստ-քաղաք Ռուսաստանի Դաշնության Կրասնոդարի երկրամասում:

89 Ներկայիս՝ Աբովյան:

90 Խորհրդային բանակում արտակարգ լիազորություններով օժտված հատուկ ծառայություն:

91 Արտակարգ հանձնաժողով – խորհրդային պետական հատուկ ծառայություն:

92 Փաստաթղթում այսպես է:

93 Փաստաթղթում այսպես է:

Խաչիկյան Խարչո, նույնը,
Միրայէլյան Արդավաստ[Արտավազդ], նույնը,
Քալանթարով Արմեն, պոդպոր.[ուչիկ],
Տեր-Օկոպով[Հակոբյան] Վեյամ[Բենիամին], պոդպոր.[ուչիկ],
Աղայան Արտաշես, պրապ.[որշչիկ],
Կեզանով[Գեղամյան] Լևոն, փոխզնդ.[ապետ],
Տեր-Սարգկիսյան Սերգեյ, պորուչիկ,
Բախտապյան Իգնատ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Տեր-Կարապետյան Սեմյոն, պրապ.[որշչիկ],
Տեր-Չուկասով[Չուգասզյան] Ե., շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Մանջանյանց Իվան, պոդպոր.[ուչիկ],
Դովլաթով Այվազ, պրապ.[որշչիկ],
Կարապետյան Ե., շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Տեր-Ստեփանյան Սե[դ]տրակ, պրապորշչիկ,
Բոբրով Սեմյոն, կապ.[իտան],
Բրժեգինսկի Յուլիան, գեն.[երալ]-մայոր,
Սարգկիսյան Սարգկիս, պրապ.[որշչիկ],
Հարությունով Ջանիբեկ, նույնը,
Սարումով Արսեն, պոդպոր.[ուչիկ],
Բեկ-Փիրումով Միխայիլ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Խարազով Միխայիլ, պոդպոր.[ուչիկ],
Օհանյան Վահան, նույնը,
Թաթուլյան Արմասի[Արամայիս], շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Հայրումյան Հովհաննես, պոդպոր.[ուչիկ],
Գրիգորյան Հարություն, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Գրիգորյան Գևորգ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Ասովաձատուրյան Արտաշև.[Արտաշես], պրապ.[որշչիկ],
Մայիլով Արտեմ, նույնը,
Խաչատուրով Արթուր, նույնը,
Տեր-Հակոբով Աբգար, պորուչիկ,
Մելիքյան Իվան, նույնը,
Լազարյան Գաբրիել, նույնը,
Լիսիկյան Լևոն, նույնը,
Լազարև Լևոն, պոդպոր.[ուչիկ],
Ելիզարով Ստեփան, նույնը,
Գևորգյան Կոնստանտին, նույնը,
Հովսեփյան Սեմյոն, պորուչիկ,
Վարոսյան Արթուր, պոդպոր.[ուչիկ],
Մուրարով Յակով, կապիտան,
Ջաման Իվան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Հովսեփյանց Մուրբատ[Մմբատ], պրապ.[որշչիկ],
Երիցյան Ամազայան[Համազասպ], պորուչիկ,
Սվետլիչկին Միխայիլ, պրապ.[որշչիկ],
Տեր-Սարկիսով Արտաշ, կապիտան,
Գուկոսյան[Ղուկասյան] Հրանտ, պոդպոր.[ուչիկ],
Մնացականով Սամսոն, պրապ.[որշչիկ],
Մավիսյան Յարդուվաստ[Արտավազդ], նույնը,
...?...սանով⁹⁴ Նիկոլայ, կապիտան,
Նազարյան Մկրտիչ, պոդպոր.[ուչիկ],
Բաբաջանով Հարություն, նույնը,

94 Փաստաթղթում այսպես է:

Մարկիսյան Երվանդ, պրապ.[որշչիկ],
Մարադխանով Արտաշ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Վար[դ]տանյան Երվանդ, պրապ.[որշչիկ],
Մելիք]-Հայկազով Հովհաննես, նույնը,
Մյագկով Պավել, պրապ.[որշչիկ],
Տովստոպես Գեորգի, պորուչ.[իկ],
Եգանբեկ Իվան, կոռնետ,
Ադամով Արմեն, պրապ.[որշչիկ],
Բեգյարով Գրիգորի, պողպոր.[ուչիկ],
Գասպարով Սեդրիկ[Սեդրակ], պրապ.[որշչիկ],
Վասիլև Իվան, գեն.[երալ]-մայոր,
Պոզոն Ռուբեն, գեն.[երալ]-մայոր,
Մնացալս[կ]անով Արտ., պրապ.[որշչիկ],
Մելիք-Փաշակ Վահան, նույնը,
Շահինյան Արիս, պորուչիկ,
Շագոյան Գևորգ, պրապ.[որշչիկ],
Կարգեզով Արտեմ, նույնը,
Աքսանյան Մերդիկ[Մարտիկ], պողպոր.[ուչիկ],
Սահակյան Գևորգ, պողպոր.[ուչիկ],
Տեր-Հակոբով Ռուբեն, պրապ.[որշչիկ],
Մակկավեն Բենեդիկտ, գնդապետ,
Մոդին Յակով, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Շախագիդյան Մարկիս, պրապ.[որշչիկ],
Ավա[գյ]կան Գրիգորի, նույնը,
Հակոբյան Հմայակ, պողպոր.[ուչիկ],
Խուդայանց Լևոն, պորուչիկ,
Ելիզարով Գրիգորի, նույնը,
Թումանյան Մուշեղ⁹⁵, պողպոր.[ուչիկ],
Պետրակով Յակով, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Շահ-Պարոնով Պավել, պրապ.[որշչիկ],
Յուրիպով Միխեյ, պողպոր.[ուչիկ],
Նեստտեր Ալեքսանդր, գնդապետ?,
Բալասանյան Տիգրան, պրապ.[որշչիկ],
Տեր-Մկրտչյան Արդավ[ազդ], պողպոր.[ուչիկ],
Գևորգյան Հակոբ, պրապ.[որշչիկ],
Ադաբեկյան Իսահակ, նույնը,
Զախարյան Վլադիմիր, կոռնետ,
Մուշեղյան Գարայիկ, պողպոր.[ուչիկ],
Զենչուկ Ալեքսեյ, պորուչիկ,
Գուտյան Էդուարդ, նույնը,
Արշիլյան Հարություն, նույնը,
Տեր-Հովհաննիսյան Բենիամ.[ին], պրապ.[որշչիկ],
Խնդիրյան Կազբեկ, պորուչիկ,
Տովգյան Համբարձում, պրապ.[որչիկ],
Խշիրյան Դավիդ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Լազյան Գաբրիել⁹⁶ պորուչիկ,

95 **Թումանյան Մուշեղ Հովհաննեսի** (1889-1938): Հովհաննես Թումանյանի ավագ որդին: Ավարտել է Թիֆլիսի արական գիմնազիան, Պետերբուրգի համալսարանը: Ապա, Մակրավորների ուսումնարան ավարտելուց հետո գինվորական ծառայության է անցել Ալեքսանդրապոլում: 1916 թ. որպես կամավոր մեկնել է Արևմտյան Հայաստան, զբաղվել որբերի խնդիրներով: 1937 թ. կրկին ձերբակալվել և արտրվել է Սիբիր, որտեղ էլ մահացել է:

96 **Լազյան Գաբրիել Գուրգենի** (1893, Երզնկա-1959, Կահիրե): ՀՅԴ գործիչ: 1918-1920 թթ. ծառայել

Միրյան Մկրտիչ, նույնը,
Մագիկսեթյան [Մելիքսեթյան] Վաչե?ան[Վաչագան], պողպոր.[ուչիկ],
Մուշեղ[ղ]յան Հակոբ, կոռնետ,
Փիրումով Հովսեփ, կապիտան,
Փիրումով Միխայիլ, պորուչիկ,
Ռոմանցև Ալեքսանդր, պողպոր.[ուչիկ],
Մելիք-Բեգլարով Սողոմոն, նույնը,
Օդոբաշյան Աշոտ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Մանուկյան Լևոն, պողպոր.[ուչիկ],
Պապիկյան Պապիկ, նույնը,
Շահիկյան Լևոն, պորուչիկ,
Դոմանսկի Գեորգի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Մելիքոմյանց [Մելքոմյանց] Մամիլ, պրապ.[որշիկ],
Նառոշենկո Անդրեյ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Կոզլով Նիկոլայ, պորուչիկ,
Շակատուպի Իվան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Սոկոլով Նիկոլայ, պողպոր.[ուչիկ],
Տիխին Վասիլի, պորուչիկ,
Մառաֆանով Գեորգի, պրապ.[որշիկ],
Թոթոյան Հակոբ, պողպոր.[ուչիկ],
Սարոյանց Հակոբ, պորուչիկ,
Տեր-Մարտիրոսով Լևոն, նույնը,
Էլատով Ստեփան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Առուցանց Միխայիլ, պողպոր.[ուչիկ],
Դանդուրյան Կոստանտին, նույնը,
Բենյանց Նիկոլայ, փոխգնդ.[ապետ]
Կուզանյանց Գրիգոր, պրապ.[որշիկ],
Տեր-Մարտիրոսով Արտաշ.[ես], փոխգնդ.[ապետ],
Շահինյան Աբգար, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Նուռով Նիկոլայ, պորուչիկ,
Շահ-Մուրազով Գրիգ.[որ], նույնը,
Ումիկյան Լևոն, պրապ.[որշիկ],
Խորոզով Նիկոլայ, պորուչիկ,
Զաինչկովսկի Նիկոլայ, կապիտան,
Շերենց Ալր]գամ?, պորուչիկ,
Բաբայան Ռուբեն, պրապ.[որշիկ],
Կրասովսկի Կազիմ[], պորուչիկ,
Գրիցայ Վլադիմիր, պողպոր.[ուչիկ],
Խարմապղարյանց[Խարմանդարյանց] Խ., շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Կոնդրատով Միխայիլ, պրապ.[որշիկ],
Ավետիսով Տիգրան, նույնը,
Գրիգորյան Աստվածատ.[ուր], պողպոր.[ուչիկ],
Գևորգյան Անատոլի, պողպոր.[ուչիկ],
Սուքիասով Սուրեն, նույնը,
Տեր-Առաքելյան Լևոն, նույնը,
Մանդակունի Գրիգոր, պրապ.[որշիկ],
Սգոմոնով[Սողոմոնյան] Արմեն, պողպոր.[ուչիկ],

Է Հայաստանի առաջին Հանրապետության բանակի գլխավոր շտաբում: Ռյագանի ճամբարից ազատվելուց հետո գործել է Սփյուռքում: Կահիրեում հիմնադրել է «Հուսաբեր» մշակութային ընկերությունը, տպարան: Հայ ազգային-ազատագրական շարժման գործիչների և Հայ Դատի վերաբերյալ աշխատությունների հեղինակ:

Տեր-Չուկասով Ավետիս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Աբրոյանց Երվանդ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Սարգվկիսյան Երվանդ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Խալաթով Բոգդան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Աղանյանց Սեմյոն, կապիտան,
Գասպարյան Կարպ.[Կարապետ], շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Մելքումյան Շաքիր, պրապ.[որշչիկ],
Խողովսկի Վասիլի, կապիտան,
Հարությունով Լևոն, պողպոր.[ուչիկ],
Ջաղիթյան Ալեքսեյ, պորուչիկ,
Խաչատուրով Սերգեյ, պողպոր.[ուչիկ],
Չարեկով Սերգեյ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Հարությունով Անդրեյ, փոխգնդ.[ապետ],
Սարգվկիսյանց Շնավյան[Շնավոն], պողպոր.[ուչիկ],
Պողոսյան Վրէն[Վռամ], շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Վերաշիշև Լևոն, կոռնետ,
Վերմիշև Համբարձում, պորուչիկ,
Միրաբյան Սարկիս, պրապ.[որշչիկ],
Ապանով Ալեքսանդր, պողպորուչիկ,
Շաթիրով Ե., նույնը,
Տեր-Գրիգորյան Աբրամ, նույնը,
Տամրադյան[Թամրազյան] Մուշեղ, պրապ.[որշչիկ],
Գալուստյան Վահան, պրապ.[որշչիկ],
Այվազյան Բենյամ[Բենիամին], պորուչիկ,
Միխաէլյան Վաղարշ.[ակ], պրապ.[որչիկ],
Տեր-Աստվածատուր[յան] Գրաբ., պրապ.[որշչիկ],
Միքայելյան Արշակ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Մելիքյան Պողոս, պրապ.[որշչիկ],
Շահինյան Պարցիր?, նույնը,
Կուչարյան[Քոչարյան] Իսակ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Դոմինիկ[յան] Գուրգեն, պողպոր.[ուչիկ],
Աբգարով Աբգար, պորուչիկ,
Դանիէլյան Աշոտ, նույնը,
Համբարձումով Սամո[ւ]էլ, նույնը,
Կոնովալով Բորիս, պողպոր.[ուչիկ],
Տեր-Մինասյան Ամոն?, պորուչիկ,
Աղաբաբյան Անդրեյ, պրապ.[որշչիկ],
Սարուխանով Լևոն, պողպոր.[ուչիկ],
Գաբրիէլյան Գեորգի, պորուչիկ,
Ավա[գ]կյան Հայկ, պրապ.[որչիկ],
Մկրտչյան Ե., նույնը,
Գևոր[գ]կյան Նիկոլայ, պորուչիկ,
Տեր-Հարությունով Գար.,
Բաբականով Սեմյոն, կոռնետ,
Գևոր[գ]կյան Իոսիֆ, պորուչիկ,
Փարվանյան Վար[դ]տան, կապ.[իտան],
Ավա[գ]կյան Մանուկ, պողպոր.[ուչիկ]?,
Չիլինգարով Արամ, կոռնետ,
Եվրեինով Բորիս, պրապ.[որշչիկ],
Կարապետյան Մարտին, պորուչիկ,
Կազարեզյան Իվան, նույնը,

Մամունջյան Խրիստոֆոր, պորուչիկ,
Աբգարյան Աբգար, նույնը,
Եվանգուլով Բոգդան, կոռնետ,
Բուժուլով Ալեքսանդր, փոխգնդ.-[ապետ],
Թաթևոսյան Սուրեն, պրապ.[որշչիկ],
Մարգարյան Ե., պորուչիկ,
Բարխուդարով Ռուբեն, պրապ.[որշչիկ],
Կոլթուդգյան Կորյուն, պողպոր.[ուչիկ],
Ծաղիկյան Միխայիլ, պրապ.[որշչիկ],
Ավրամով Վիկտոր, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Հակոբյան Լևոն, պորուչիկ,
Վար[դ]տանյան Աստված.[ատուր], շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Մելիք-Ավա[գ]կով Գեորգի, պորուչիկ,
Պետրոսյան Արտաշես, պողպոր.[ուչիկ],
Նիոզյանց Անուշավան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Վարտիկյան Մկրտիչ, պրապ.[որշչիկ],
Տեր-Ջախարյան Տեգեման, պողպոր.[ուչիկ],
Գյուլիսցյան Ամազան [Համազասպ], շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Սողոմոնյան Ռուբեն, պորուչիկ,
Մաթևոսյան Վահան, պրապ.[որշչիկ],
Ասոն Միխայիլ, պորուչիկ,
Օբվյան[Աբովյան] Հայկ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Գասպարյան Գավրիիլ, պողպոր.[ուչիկ],
Մալխազով Ռուբեն, նույնը,
Տեր-Կազարով Կոնստ.[անտին], պրապ.[որշչիկ],
Առաքելով Սեդրակ, պրապ.[որշչիկ],
Վարտանով Արմենակ, պողպոր.[ուչիկ],
Բելյակով Պյոտր, նույնը,
Վռանգել Օտտոն, փոխգնդ.-[ապետ],
Տեր-Իսրի[անե]լյան, պորուչիկ,
Չուբարյանց Ամբարց[Համբարձում], պողպոր.[ուչիկ],
Մկրտումով Գևորգ[գ], նույնը,
Տեր-Աբրահամյան Կարեն, պրապ.[որշչիկ],
Յանկովսկի Վլադ., պողպոր.[ուչիկ],
Բունյաթով Ռոման, պորուչիկ,
Ռուկոբյանց Մակար, նույնը,
Աղաջանով Հարություն, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]
Գալու[ս]տյան Ռուբեն, պորուչիկ,
Սերգեն Սեդրակ, կապիտան,
Սիլինով Միխեյ⁹⁷, գեն.[երալ]-լեյտ.[ենանտ],
Մակեդոնյան Գրիգոր, պրապ.[որշչիկ],
Մակեդոնյան Նիկոլայ, պորուչիկ,
Մինասյան Ստեփան, պրապ.[որշչիկ],
Մնացականով Մատվեյ, նույնը,
Գանջումյան Հայկ, պողպոր.[ուչիկ],
Ղազարյան Բագրատ, պորուչիկ,

97 Սիլիկյան Մովսես Միխայիլի (14.09.1862, գ. Վարդաշեն, Նուխի գավառ – 22.11.1937, Երևան): Ռազմական անվանի գործիչ: Ռուսական բանակի գեներալ-մայոր (1917), Հայաստանի առաջին Հանրապետության բանակի գեներալ-լեյտենանտ (28.05.1919): 1921 թ. սեպտեմբերին Ռյազանից վերադառնալուց հետո աշխատել է Երևանում և Գյումրիում: Ձերբակալվել է 1927 թ. և 1935 թ.: 1937 թ. ձերբակալվել է չորրորդ անգամ, դատապարտվել մահապատժի: Արդարացվել է միայն 1987 թ. նոյեմբերի 10-ին:

Տեր-Մարտիրոսով Ամ.[Հնայակ], պորուչիկ,
Օվակալյանց[Հովականյանց] Մկրտիչ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Ջադինյան Ռուբեն, կոռնետ,
Գրիգորյան Երվանդ, պորուչիկ,
Գրիգորյան Երվանդ 2-րդ⁹⁸, պրապ.[որշիկ],
Նազարյան Վարդան, պողպոր.[ուչիկ],
Կարապետյան Կ[ի]իկար, պողպոր.[ուչիկ],
Ավա[գ]կյանց Զարս, պրապ.[որշիկ],
Վարդանյան Գարպիկ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Տեր-Սար[գ]կիսյան Լև., պրապ.[որշիկ],
Վոլյանց Հնայակ, պրապ.[որշիկ],
Տեր-Մարտիրոսով Արմախ[Արամայիս], ինժ.[եներական] գորքեր,
Վապեցյան Գուրգեն, պրապ.[որշիկ],
Բուրուժու...?...իյան Սի[ս]ակ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Գասպարյան Հովհաննես, պրապ.[որշիկ],
Կեզամով[Գեղամյան] Գրիգորի, փոխգնդ.[ապետ],
Բեզամով Գեորգի, պողպորուչիկ,
Կարաբեշիշև Ագ., պողպորուչիկ,
Մեսրո[պ]նյան Արամ, պրապ.[որշիկ],
Շնինյան Հայկ, պողպորուչիկ,
Կանջունցև Գարեգին, պրապ.[որշիկ],
Թումանյան Տրդատ, նույնը,
Նումուսյան Մկրտիչ, պողպորուչիկ,
Կարապետյան Կարինետ[Կարապետ], պորուչիկ,
Կամապով? Գեորգի, նույնը,
Սար[գ]կիսյան Վար[դ]տան, պողպորուչիկ,
Սիմոնով Նիկոլայ, պորուչիկ,
Փարաջանյան Հայկ, պողպորուչիկ,
Խաչատուրյան Աբգար, նույնը,
Տերունյան Պետրոս, պրապ.[որշիկ],
Պարունակյան Գեգոմ[Գեղամ], պողպոր.[ուչիկ],
Ղազարյան Արտեմ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Աֆրիկյան Ցոլակ, պրապ.[որշիկ],
Տեր-Գրիգորյան Հնայակ, նույնը,
Զախարյան Հովհաննես, նույնը,
Ապավերդյան Հայկ, նույնը,
Բելս[կ]նազարով Հայրապետ, պորուչիկ,
Դանիելյան Հայրապետ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Ազապյան Անազայան[Համազասպ], շտ.[աբս]-կապ.[իտան],
Նալբանդյան Ռուբեն, պողպոր.[ուչիկ]?,
Հակոբյան Գեգոմ[Գեղամ], նույնը,
Ալեքյան Իոսիֆ, կապիտան,
Հակոբյան Հովհաննես, պողպոր.[ուչիկ],
Սար[գ]կիսյանց Արտեմ, նույնը:
? Այնուհետև 4 ազգանուն առանց կոչումների, անընթեռնելի ձեռագիր:

ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՌԱԶՄԱԳԵՐԻՆԵՐ, 1921 թ., «Ա-Բ⁹⁹»

Ավա[գ]կյան Դանիիլ Պյոտրի, ծնվ.[ած] 1891 թ. ք. Ղուբա, Բաքվի նահ.[անգ],

98 Փաստաթղթում այսպես է:

99 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 169. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 194:

հայ, հին¹⁰⁰ բանակի նախ.կին] պրոպորշիկ, Հայկական բանակի սպա,
Հակոբյան Կեչեն[Խեչում] Համբարձումի, 35 տարեկան (1920 թ.-ին), հայ, նախ.
կին] պրապորշիկ, «.....¹⁰¹»,

Հարությունով Լեոն Ալեքսեյի, 26 տարեկան, հայ, նախ.կին] պրապորշիկ,
«.....»,

Աթան Պյոտր Պյոտրի, 47 տարեկան, գնդապետ, հայ, «.....»,

Ասլանյան (Ապեսկան¹⁰²) Անավանկ(կ)[Համազասպ] Ակուպի[Հակոբի], 36
տարեկան, հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Բաբասինյան Ալեքսանդր Բաբասինի, 44 տարեկան, ծնվ.[ած] Նախիջևանում,
44 տարեկան¹⁰³, պոդպորուշիկ,

Բաղդասարով Բաղդասար Հայրապետի, 1896 թ. ծնվ.[ած] Թիֆ.[լիսի] նահ.
[անգ], հայ, պրապորշիկ,

Բան Ալեքսեյ Վասիլիի, 47 տարեկան, ծնվ.[ած] Թեր.[եքյան] մարզ, Վլադիկավ-
կազ, օս, փոխգնդ.[ապետ], [կրթությունը -] Գլխ.[ավոր] Շտաբի Ակադեմիա, Հայ-
կական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա:

ՀԱՅԿ.[ական] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆՆԵՐ, 1921 թ.¹⁰⁴,

Բոզոն Ռուբեն Ավետիսի, 65 տարեկան, գեն.[երալ]-մայոր, հայ, որպես Դաշ-
նակ-Ցությունական¹⁰⁵ կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում]
գտնվող 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին¹⁰⁶ կից ՀՐ որոշմամբ 1921 թ.,

Բրժեզինսկի Յուլիան Ֆրանցի, 1858 թ. [ծնունդ], լեհ, գեն.[երալ]-մայոր, Հայ-
կական բանակի նախկին պաշտոնյա, «.....¹⁰⁷»,

Վասիլև Իվան Իվանի, 57 տարեկան (1921 թ.-ին), ռուս, գեն.[երալ]-մայոր,
«.....»,

Վեքիով Անուշևան[Անուշավան] Սումբատի, 26 տարեկան, հայ, պոդպորուշիկ,
«.....»,

Գերոյանց Սաթևոս Գերգիի, 28 [տարեկան], հայ, պրապորշիկ, «.....»,

Դանի[ելյանց Հայրապետ Ավկարի[Աբգարի], 28 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-
կապ.[իտան], «.....»,

Դովլաթով Անվաս Հարությունի, 29 [տարեկան], հայ, պրապորշիկ, «.....»,

Դեմիրզ[յողյանց Գրիգորի Մար., 1892 թ. [ծնունդ], հայ, նախ.կին] շտ.[աբս]-
կապ.[իտան], Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Դեյ-Կարխանով Վարդ[իտան] Արսենի, 25 [տարեկան], հայ, պոդպորուշիկ,
«.....»,

Ղազարյան Գառնիկ Վաղարշ[շակի], 25 տարեկան, հայ, նախ.կին]
պրապորշիկ, «.....»,

Ղազարյանց Սուրեն Ենոքի, 28 [տարեկան], ծնվ.[ած] Երևանի նահ.[անգ], հայ,
պորուշիկ, «.....»,

Ղարագյոզյանց Արտեմ Ալեքսանդրի, 26 [տարեկան], հայ, պրապորշիկ, «.....»,

Ղարագիզյանց Արտաշես Գևորգ[կի], 1896 թ. [ծնունդ], հայ, պրապորշիկ,
«.....»,

Կարակասյանց Գուրգեն Արշակի, 29 [տարեկան], ծնվ.[ած] Երևան, հայ, կա-

100 Նկատի ունի ցարական բանակը:

101 Այսուհետ՝ «Հայկական բանակի սպա»:

102 Փաստաթղթում այսպես է:

103 Փաստաթղթում կրկնակի է գրված

104 Տե՛ս **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цитг. соч., с. 170. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 196:

105 Փաստաթղթում այսպես է:

106 Հեղափոխական ռազմական խորհուրդ – կարմիր բանակի ղեկավար քաղաքական մարմին

107 Այսուհետ՝ «որպես Դաշնակ-Ցությունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ած-
քում] գտնվող 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀՐ որոշմամբ 1921 թ.»:

այիտան, «.....»,

Կեզամով [Գեղամյան] Գրիգորի Միխայիլի, 33 [տարեկան], հայ, փոխգնդ. [սայետ], «.....»,

Իվանիսով Իվան Կարայի, 19 տարեկան, չերքեզ, գրագիր, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Իվանով Անդրեյ Աֆոնասիի, 63 [տարեկան], ռուս, գեներալ-մայոր, «.....»,

Կողոտ Վլադիմիր Ալեքսեյի, 23 [տարեկան], ռուս, պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] շին, «.....»,

Կոնովալով Բորիս Եվգենիի, 1886 թ. [ծնունդ], ռուս, փոխգնդապետ, «.....»,

Կոստաներ Ալեքսանդր Իվանի, 30 [տարեկան], ռուս, պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] շին, «.....»:

ՀԱՅԿ.[ական] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 թ.¹⁰⁸,

Ամիրով Ամիր Արշակի, հայ, պորուչիկ, որպես Դաշնակ-Ցուրթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.լածքում գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղազմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Բաբչենկո Նիկոլայ Նիկիֆորի, հայ¹⁰⁹, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....¹¹⁰»,

Բաբայան Սողոմոն Սողոմոնի, հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Մակարյան Էգիշի[Եղիշե] Դավիդի, 28 [տարեկան], հայ, պրապորշչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Մարտիրոսյանց Կարապետ Ավագի, 30 [տարեկան], ծնվ.[ած] Երևանի նահ.[անգ], հայ, պրապորշչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Մատյունին Միխայիլ Գեորգիի, 29 [տարեկան], ծնվ.[ած] Մարատովի նահ.[անգ], ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Մելիք-Քաշմիրյանց Մելի Մելիքսերթի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Մելիքով Կոնստանտին Ալեքսանդրի, 63 տարեկան, հայ, «.....»,

Մելիք-Պիշմերյան Սեմյոն Մելիքսերթի, 30 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Մելիք-Շահնազարով Ռուբեն Կոնստանտինի, 22 տարեկան, հայ, պորուչիկ, «.....»,

Մերշաչև Յակով Յակովի, պորուչիկ, «.....»,

Միդիյանց Ռուբեն Մանուկի, պողպորուչիկ, «.....»,

Մարկոսով Վաչագան Մկրտիչ, կոռնետ, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Մայանց Գեորգի Իվանի, 35 [տարեկան], հայ, պորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Մանիկյանց Կարապետ Առաքիլի, 36 [տարեկան], հայ, պորուչիկ, «.....»,

Միրիդյաննեն¹¹¹ Արաշ Մագիրտիչ[Մկրտիչի], պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.կին] պաշտոնյա, «.....»,

Նառոչնիկով Անդրեյ Աստոնի, 26 տարեկան, ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Նեմկով Իյյա Իվանի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Օգանեզով Մաթևոս Փարամազանի, 1882 թ. [ծնունդ], հայ, պորուչիկ, «.....»,

Օռլովսկի Միխայիլ Ալեքսանդրի, 42 տարեկան, ռուս, ծնվ.[ած] Թիֆլիս, փոխգնդապետ, «.....»,

Օսիպյանց Սուբատ[Սմբատ] Գրիգորի, 1888 թ. [ծնունդ], հայ, պրապ.[որշչիկ], «.....»,

108 Տեն Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., сс. 170-171. ՌՄՊԱ, ֆ. Р-2817, ց. 1, գ. 197:

109 Փաստաթղթում այսպես է:

110 Այսուհետ՝ «որպես Դաշնակ-Ցուրթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.լածքում գտնվող 11-րդ Բանակի Հեղազմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

111 Փաստաթղթում այսպես է:

Տրոիցկի Պյոտր Միխայիլի, կոռնետ, «.....»,
Ռուբել-Սեռիկ Շախ Նազարի, պրապորշչիկ, որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար. [ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,
Մաֆայանց Սեդրակ Մկրտիչի, պորուչիկ, «.....»¹¹²,
Սարգվիսյանց Ռանիյա Բարսեղի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
Էրոնյան Արշակ Սարտիկերոսի, պորուչիկ, «.....»:

ՀԱՅԿ.[ական] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1921 թ.¹¹³,

Մուսալիյան [Մուսաեյան] Գարեգին Ալեքսանդրի, 24 տարեկան, հայ, պորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Պապաջանով Ալեքսանդր Իվանի, 1860 թ. [ծնունդ], գնդապետ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, ձերբակալվել է 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 9.11.1921թ.,

Պերմյակով Կոնստ.[անտին] Դմիտ.[րիի], 33 [տարեկան], Չեյաքինսկի մարզի Տրոիցկյան գ.[ավառի] Միխայիլովսկայա ստանիցայի ծն.[ունդ], ռուս, ռազմ.[ական] ժամանակի պաշ.[տոնյա], որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Փինաջանց Հարություն Նիկոլայի, 26 [տարեկան], ք. Կարսի ծն.[ունդ], հայ, պորուչիկ, «.....»¹¹⁴,

Սարգիսյանց Երվանդ Հովսեփի, 30 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Սաղաթիլով[Սաղաթեյան] Ղուկաս Տարասի[Թորոսի], 1887 թ. [ծնունդ], հայ, ռազմ.[ական] ժամանակի պաշտ.[ոնյա], «.....»,

Սաղումյանց Վաղարշակ Գրիգորի, 32 տարեկան, հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Սառաֆանով Գեորգի Գեորգիի, 30 [տարեկան], ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Սարկիսով Առաքելյան[Առաքել] Սեմյոնի, պորուչիկ, «.....»,

Սեյտով Միխայիլ Տրոֆիմի, 24 [տարեկան], Սամար.[այի] նահ.[անգի] ծն.[ունդ], ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Սիդորով Անատոլի Անտոնի, 1896 թ., Բաքվի ծն.[ունդ], ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Սլատինսկի Կոնստ.[անտին] Ֆրանցի, 37 [տարեկան], լեհ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Սնուլյ Բաչարյանց¹¹⁵, պորուչիկ, հայ, «.....»,

Ստեփանյան Ստեփան Ավետի, 1889 թ. [ծնունդ], հայ, փոխգնդ.[ապետ], Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Տեր-Նիկողոսով Գարեգին Միխայիլի, 30 [տարեկան], կապիտան, Հայկական բանակի պաշտոնյա, 11-րդ Բանակի ՌՀԽ ՀԲ 24.12.1920 որոշմամբ, «.....»,

Թամանով Սերգեյ Իվանի, 55 [տարեկան], ռուս, գնդապետ, որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող,

112 Այսուհետ՝ «որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

113 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 172. ՌՄՊԱ, ֆ. Р-2817, ց. 1, գ. 198:

114 Այսուհետ՝ «որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցույթունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղափոխության կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

115 Փաստաթղթում այսպես է:

11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Թամրազյանց Ռամգես Ալեքսանդրի, 26 [տարեկան], հայ, պրապորշչիկ, «.....»¹¹⁶,

Տոնին-Տոնյան Աշոտ Նիկոլայի, 34 [տարեկան], հայ, կապիտան, ձերբակալվել է 11-րդ Բանակի ՌՀԽ ՀԲ 24.12.1920 որոշմամբ, «.....»,

Տեր-Անտոնով Մկրտիչ Ակուպի[Հակոբի], 40 [տարեկան], հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Տեր-Զախարյան Ռուբեն Սարկիսի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Տեր-Նարսեսով[Ներսեսյան] Առուշան Գրիգորի, 51 [տարեկան], հայ, փոխգնդապետ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Տեր-Օսիպյանց Իոսիֆ Սատվեյի, 27 [տարեկան], Բաքվի ծն.[ունդ], ձերբակալվել է 11-րդ Բանակի ՌՀԽ ՀԲ 7.1.1921 որոշմամբ, «.....»,

Տիչին Միխայիլ Իվանի, 1890թ. [ծնունդ], ռուս, ռազմ.[ական] ժամանակի պաշտոն.[յա], «.....»,

Ռնժին Խոսրոպ[վ] Իվանի, 44 [տարեկան], հայ, կապիտան, «.....»,

Խաչատուրյանց Հարություն Արտակ, պրապորշչիկ, «.....»,

Խաչատուրյան Սրապիոն Սեդրակի, 25 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, ձերբակալվել է 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 24.12.1921 թ., «.....»,

Խորազյան Անուշևան[Անուշավան] Ղևոնդի, 38 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], ձերբակալվել է 11-րդ Բանակի ՌՀԽ ՀԲ 24.12.1920 որոշմամբ, «.....»,

Խոխրյակով Վասիլի Վասիլիի, 1898 թ. [ծնունդ], ռուս, կոռնետ, որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցությունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Խորոմանակի Վասիլի Միխայիլի, 61 [տարեկան], ռուս, գեն.[երա]-մայոր, «.....»¹¹⁷,

Շահգեղով Գմանկ[Հնայակ] Վլասով[ի], 1886 թ. [ծնունդ], հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Շերգիլով Վլադիմիր Սերգեյի, 21 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Էռուրյանց Խաչիկ Հակոբի, 27 [տարեկան], ք. Իզմիրի (Թուրքիա) ծն.[ունդ], հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Յագոյանց Գարեգին Կարապետի, 23 [տարեկան], ք. Ստավրոպոլի ծն.[ունդ], հայ, պրապորշչիկ, «.....»:

ԿՈՂՉԱԿՅԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼ.[անավորված] ՄՊԱՆԵՐ, 1921 թ.¹¹⁸,

Մուրուզով Միկարտի[Մկրտիչ] Ավանեսի, [ծնվել է] 1887 թ. հունվ.[արի] 6-ին, անուսնացած, ծնվ.[ել] է Կարեգիում?, [կրթությունը -] Թիֆ.[լիսի] գինվորական ուսումնարան, անկուսակցական, մինչև [1917 թ.] հեղ.[ափոխությունը] ծառ.[այել] է պահ.[ետի] հեռագր.[ական] գում.[արտակում] և 1-ին Կովկ.[ասյան] սակր.[ավորային] գում.[արտակում], պողպոր.[ուչիկ], ինժեներ-տեխնիկ, հետագայում-Բիչերախովի ջոկատներում որպես կապի գծով մասնագետ, Բիչերախովյան զորամասերի լուծարումից հետո 1919 թ. սկզբին վերադարձել է Հայաստան

Մուսաէլյան Գարեգին Ալեքսանդրի, 25 [տարեկան], Հայկ.[ական] Հանրապետ. [ություն], գյուղացի, ծնվ.[ել] է Ելիզավետպոլի նահ.[անգի] Շուշիի գ.[ավառի] Տող գյուղում, կրթ.[ությունը] - միջնակարգ, մինչև [1917 թ.] հոկտ.[եմբերյան] հեղ.[ափո-

116 Այսուհետ՝ «որպես Դաշնակ-Ցությունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար. [ածքում] գտնվող 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

117 Այսուհետ՝ «որպես նախկին ցարական սպա և որպես Դաշնակ-Ցությունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար. [ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղձագմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

118 Տես Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 175. ՌՄՊԱ, ֆ. Р-2817, ց. 1, գ. 202:

[խոթյունը] – 17-րդ Թուրքեստան.[յան] հրաձգ.[ային] գնդում, պորուչիկ, գծագրող, անկուս.[ակցական], ամուրի: Ծառայել է Սպ.[իտակ] բանակում,¹¹⁹ շտաբի պետ? ք. Երևան, շտ.[աբս]-կապ.[իտան]: Հետագայում – Հայկ.[ական] ԽՍՀ բանակի գործերի պետի օգն.[ական], ք. Երևան:

ՌՅԱԺՍԿԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐ¹²⁰
1919–1922 ԹԹ. ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾՆԵՐԻ ԱՆԿԵՏՄԱՆԵՐ, ՅՈՒՑԱԿՆԵՐ ԵՎ ԳՐԱՆՑՄԱՆ ՔԱՐՏԵՐ

ՍՊ.[իտակ] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Ա-Ի»¹²¹

Հայրապետյանց Ագալում Ավագջանի, 32 [տարեկան], Ելիզավետպոլի նահ.[անգի] Շուշիի գ.[ավառի] Չենախչի¹²² գյուղից, գյուղացի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ սպա ռազմաճակատում 1916 թ. մայիսից, 26-րդ թեթև հրետ.[անային] դիվիզիոնի կրտ.[սեր] սպա, պողպորուչիկ, Սպ.[իտակ] բանակում – հեծելա-լեռնային հրետ.[անային] դիվիզիոնի 1-ին մարտկոցի կրտ.[սեր] սպա, ձերբակալվել է Բաքվում:

Բաբայանց Ավանես Սար[գյ]կիսի, 1896 թ. [ծնունդ], Բաքվի նահ.[անգի] Չեռբակ.[յան] գ.[ավառի] Կալասա գյուղից գյուղացի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ պողպորուչիկ, Հ.[արավային] ռազմաճակատի Ինժեներների Գլխ.[ավոր] Վարչության տեխնիկ, Սպ.[իտակ] բանակում – հեծելա-հրետ.[անային] դիվիզիոնի կապի պետի օգն.[ական], այնտեղ էլ պաշտոնյա, Կ.[արմիր] բանակում – ընկ.[եր] Կուրիշկոյի(?) 18-րդ հեծ.[ելագորային] դիվիզիայի կապի պետ, ձերբակալվել է Բաքվում:

ՍՊ.[իտակ] ԲԱՆԱԿԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾ ՍՊԱՆԵՐ, 1920 թ., «Լ-Մ»¹²³

Մարտիրոսով Արշակ Խաչատուրի, 23 տարեկան, Ելիսավետպոլի նահ.[անգի] Վերին Աղդանի գյուղ.[ացի], [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ կրտ.[սեր] սպա 321-րդ հետ.[ևակային] գնդում ռազմաճակատում, Սպ.[իտակ] բանակում – Կովկաս.[յան] ռազմաճակատում 1-ին առ.[անձին] թեթև մարտկոցում, ֆելդֆերել¹²⁴: Ձերբակալվել է Բաքվում:

ՌԱԶՄԱԳԵՐԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾՆԵՐ, 1920–21 թթ., «Ա-Բ»¹²⁵

Ադրինով Նիկոլայ Թե[վ]ոսի, 28 տարեկան, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ շարքային Կովկաս.[յան] ռազմաճակատում, Սպ.[իտակ] բանակում – Կամավոր.[ական] բանակում Կասպից նավատորմի «Ասիա» նավի վրա, շարքային: Ձերբակալվել է Բաքվում:

119 Փաստաթղթում այսպես է:

120 Հարկադիր աշխատանքների Ռյազանի նահանգային համակենտրոնացման ճամբարի Ռյաժսկի բաժանմունք

121 Տես Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 212. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2650, ց. 1, գ. 9:

122 Չանախչի – ԼՂՀ Ասկերանի շրջանի Ավետարանոց գյուղ:

123 Տես Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 215. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2650, ց. 1, գ. 11:

124 Ֆելդֆերել – ստորին սայալական կազմի կոչում, մոտավորապես հավասարվել է ավագ սերժանտին:

125 Տես Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 218. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2650, ց. 1, գ. 14:

Խաչա[տ]դուրով Յակով Միխայլով, 25 [տարեկան], Տավրիկյան¹²⁷ նահ.[անգի] Սիմֆերոպոլի քաղքենի, [առաջին համաշխարհային] պատերազմի ժամանակ վարորդ 1-ին պահեստագոր.[ային] ավտովաշտում, Սպ.[իտակ] բանակում-Կամավոր. [ական] բանակում 2-րդ ավտո-գրահապատ դիվիզիոնում վարորդ, ձերբակալվել է Եկատերինոսլավլի¹²⁸ նահ.[անգի] Կանկրինովկա կայարանում:

ՌՅԱԶԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ՉԵԿԱՅԻ ԵՎ ՌՅԱԶԱՆԻ ՆԱՀԱՆԳԱՅԻՆ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ԴԻՍԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՌՅԱԶԱՆԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՅՄԱՆ ՃԱՄԲԱՐԻՑ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՎԱԾՆԵՐԻ ԱԶԱՏՄԱՆ ՄԱՍԻՆ¹²⁹

Սկսվել է 1920 թ. օգոստոսի 20-ին, ավարտվել է 1921 թ. ապրիլի 22-ին Ռյազանի նահ.[անգային] Չեկայի կոլեգիայի 1921 թ. մարտի 13-ի N. 13 նիստի Լսեցին՝ Քննարկեցին միջգերատեսչական հանձնաժողովի արձանագրությունները և Պետ.[ական] գործարանին կից սպիտակգվարդիականների վաշտի ռազմագերի սպաների գործերը:

Որոշեցին՝

Կարախանով Միխայիլ Խրիստոֆորի, ...?... նախ.[կին] պրապ.[որշիկ] - ուղարկել Նահգինկոմատի¹³⁰ տրամադրության տակ,

Ռյազանի նահ.[անգային] Չեկայի կոլեգիայի 1921 թ. ապրիլի 20-ի N. 25 նիստի Լսեցին՝

Քննարկեցին 1-ին պետ.[ական] փայտամշակման գործարանին կից ռազմագերիների վաշտում գտնվող Քաղաքացի.[ական] պատերազմի ռազմագերիների ֆիլտրացիայի գծով միջգերատեսչական հանձնաժողովի նիստերի արձանագրությունները:

Կրիցիյան Հարություն Մկրտիչի, 45 [տարեկան], նախ.[կին] պորուչիկ - ուղարկել աշխատանքային ճակատ:

Հարկադիր աշխատանքների Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբար. Մեկնած կայանավորների վերաբերյալ ցուցակներ և տեղեկություններ

Սկսվել է 4.1.1921: Ավարտվել է 1921 թ. դեկտեմբերին:

Աշխատանքային ճակատ ուղարկման ենթակա անձանց ցուցակ¹³¹

Ավակյանց Ռուբեն Միխայիլի, 29 [տարեկան], պորուչիկ, Սպ.[իտակ] բանակից, **Խասաբյան** Լեոն Մարտինի, 23 [տարեկան], կրտ.[սեր] սպա, Դենիկին.[յան] բանակից,

Կարմիր ռազմաձակատ ուղարկման ենթակա անձանց ցուցակ¹³²,

Արզանով Ավետ Սերգեյի, 35 [տարեկան], պրապ.[որշիկ], Սպ.[իտակ] բանակից, Կ.[արմիր] ռազմաձակատ:

Ցուցակ?¹³³

Գամարյան Լև

126 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 226. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2650, ց. 1, գ. 25:

127 ԱրժՄ՝ Ռուսաստանի Դաշնության Գլխիմի Հանրապետությունը:

128 ԱյժՄ՝ Ուկրաինայի Դեպրտպետրովսկ քաղաք:

129 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., сс. 260, 262. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 27:

130 Նահանգային զինվորական կոմիսարիատ:

131 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 338. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

132 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 338. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

133 Տե՛ս Գրիգորով Ա. Ա., Գրիգորով Ա. Ի., цит. соч., с. 339. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

Արձանագրություն 20 փետրվարի 1921 թ.¹³⁴

Ներկա էին՝ փոխնախագահ ընկ.[եր] Լուխովցև, անդամ՝ ընկ.[եր] Բանկով, քարտուղար՝ ընկ.[եր] Պ. Աֆոնին:

Լսեցին-որոշեցին՝

Քննարկեցին հարկադիր աշխատանքների Ռյազանի նահանգային համակենտրոնացման ձամբարի Քաղաքացիական պատերազմի ռազմագերի կալանավորների գործերի ֆիլտրացիոն հանձնաժողովի արձանագրությունները:

Գամարյանց Լև Խրիստոֆորի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան] – ուղարկել Նահաշխկոմիտեի¹³⁵ տրամադրության տակ:

Հարկադիր աշխատանքների Ռյազանի ձամբարի կալանավորների անվանացանկ, ովքեր ուղարկվել են ք. Ռյազանի գերված սպիտակգվարդիականների վաշտի հրամանատարին¹³⁶

Տեր-Սահակյանց Տ...? Տեր ..Մ...?,
Տեր-Սամույանց Սերգեյ Գեորգիի,
Տեր Աբրամով Գ. Վասիլև,
Տեր Հակոբով Բենիամին Վազարես[Վաղարշակի],
Տերեզյան Ամբարց[Համբարձում] Ռաֆաիլ[ի],
Ավակյանց Զարս Սումբատի[Սմբատի],
Գևորկիյան[Գևորգյան] Իոսիֆ Արսենտիի,
Սահակյանց Հակոբ Գ.?,
Սոկոլով Նիկոլայ Նիկոլայի,
Բոբյան Էդուարդ Գրիգորիի,
Ագիջանով[Աղաջանյան] Հարություն Ստեփանի,
Տեր-Հովանիսյանց Բեշեն Լ.,
...?..ուկլին(?) Վասիլի Գեորգիի,
Կոզլով Նիկոլայ Պյոտրի,
Ակսայյան Մարտ.[իրոս]? Հակոբի,
Սահակյան Գևորգ Սոլոմոնի,
Գրիգորյանց Հարություն Մ.,
Սար[գ]կիսյանց Սարկիս Հակոբի,
Կեզանով[Գեղամյան] Լևոն Միխայիլի,
Արտյուկյան Զանիբեկ Կար.?,
Աղայան Արտաշ[յ]մես Կար.?,
Կոլոպտարով Արտեմակ Նիկոլայի,
Աբրահամյան Էլեյրվանդ? Յակովի,
Կասպարյանց Ավանես Գրիգորի,
Կորոտոյանս¹³⁷ Մարտ[ի]երոս Եգորի,
Կարապետյանց Խելկոր[Խիկար]? Մելկոպի[Մելքոնի]?,
Կարաբեկյանց Իոան Գերասիմի,
Կարայուշիգիս? Դավիդ Ալեքսանդրի,
Անտոնյանց Ալեքսանդր Միկոր?,
Աբգարյան Պելեման Գասպարի,
Հարությունյանց Նիկաղոս[Նիկողայոս]? Հովհաննեսի,
Բեյակով Պյոտր Պյոտրի,
Բարան Պյոտր Միխայիլի,

134 Տե՛ս **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., с. 340. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

135 Նահանգային աշխատանքային կոմիտե:

136 Տե՛ս **Григоров А. А., Григоров А. И.**, цит. соч., сс. 341-342. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

137 Փաստաթղթում այսպես է:

Վանեցյանց Պողոս Շավարշի,
Վարտանյանց Աստ.[վաճատուր]? Իոսիֆի,
Վարտիլյան Մ. Հովհաննեսի,
Իսահակյան Լեվ[և]ոն Վառլաամի,
Գրիգորյանց Լեվ[և]ոն Սերեբրտի,
Ֆռանյանդ Օտտոն Իվոտի,
Պռոպունկտ Պյոտր Միխայիլի,
Խարչենկո Վլադիմիր Աստոնի,
Մադաթով Մուխիչ Սանիտովի,
Օհանյանց Վահան Միխայիլի,
Պողոսյան Մ. Նովոսարտի[Նավասարդի]?,
Պողոսյանց Գեորգի Սերգեյի,
Նազարյան Վարտոպ Միխայիլի,
Մուշեղյանց Հակոբ Արսենտիի,
Էլբակյան Հակոբ Նիկոլայի,
Մարակիայանց[Մարգսյանց] Հարություն Հակոբի,
Ալեքսանդրյան Պոռուպ¹³⁸:

Ոյազանի ճամբարում պահվող և հայրենիք վերադարձման ենթակա Հայկական բանակի ռազմագերիների ցուցակ¹³⁹

Տոնիև-Տոնյան Աշոտ Նիկոլայի, 6301¹⁴⁰,
Աթաև Պյոտր Պյոտրի, 6297,
Խաչատուրյանց Սերապիոն[Սրապիոն] Սեդրակի, 6302,
Մուսաէլյան Գարեգին Ալեքսանդրի, 6299,
Տեր-Նիկորգոսսե[Նիկորգոսյան] Գարեգին Միխայիլի, 6300,
Գ...?...ի-Կարխանով Վարգ[դ]յան Արսենի, 6298,
Ռախչին Միխայիլ Ալեքսանդրի, 6574,
Իերուսալիմակի Գրիգորի Իվանի, 6585,
Զախարբեկով Արշակ Պյոտրի, 6584,
Վալայանց Հարություն Ստեփանի, 6573,
Գևորգիկյան Օսիպ Մնացականի, 6579,
Փարսադանսով Իվան Գեորգիի, 6607,
Փարսադանով Իվան Գեորգիի, 6597¹⁴¹,
...?...խալեբյանց Պյոտր Միխայիլի, 6606,
...?... Աշոտ Վասիլիի, 6578,
Հարությունով Միխայիլ Խաչատուրի, 6570,
Մուշաիձե Ռուբեն Գեորգիի, 6592,
Մելիք-Կարագյոզով? Աբրամ Սեմյոնի, 6590,
Կագրամանով Զարոտյ Նիկոլայի, 6586,
Ֆառաշ...?..ց[Ֆառաշյանց] Գեորգի Գրիգորիի, 6605,
Տեր-Ասատուրով Տիգրան Բորիսի, 6603,
Օզանն Միխայիլ Կարապետի, 6593,
?¹⁴² Արտեմի Ավետի, 6580,
Գալաբայանց Հայկ Կիրիլի, 6581,
Կարախանով Ալեքսանդր Ալեքսանդրի, 6587,
Հակոբյանց Գարեգին Կարապետի, 6608,

138 Փաստաթղթում այսպես է:

139 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., сс. 345-346. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

140 Այսուհետ ազգանունից հետո նշվող թվերը նշյալ անձի ճամբարում ունեցած գործի համարն է:

141 Նշյալ անձի վերաբերյալ երկու գործ է կազմվել:

142 Փաստաթղթում այսպես է:

...?...¹⁴³,

Ահարոնով Եվզենի Նիկիտայի, 6567,
Ռոստեն Ռուբեն Պավելի, 6600,
Վուդազյանց[Բուդադյանց] Միրտիչ Գեորգիի, 6575,
Ազակյանց Դանիլ Գեորգիի, 6566,
Ուլուխանով Գեորգի Դավիդի, 6604,
Աղաջանով Ռուբեն Կարապետի, 6594,
Ազանեսյանց Սաթևոս? Փարամա?անի¹⁴⁴, 6595,
Ասլանով Գռանդ[Հրանտ] Պավելի, 6571,
Սահակով Լևոն Մարտինի, 6601,
Հարությունով Լևոն Արկադիի, 6569,
Բաղդասարով Բաղդասար Հայրապետի, 6596,
Դուգիջիև Իոսիֆ Լուկյանի, 6583,
Բալսյանց[Բալասանյանց] Անուշևան[Անուշավան] Նիկոլայի, 6572,
Պոպով Միխայիլ Գավրիլի, 6599,
Դանդուրով Բաղդասար Զախարի, 6582,
Վար[դ]տանով Արսեն Ալեքսանդրի, 6577,
Պողոսով Դանիլ Ավակի, 6598,
Ահարոնով Մուշեկ[դ] Մանուկի, 6568,
Հակոբյանց Գե[դ]գամ Համբարձումի, 6686,
Տեր-Անտոնով Մկրտիչ Հակոբի, 6745,
Ասլանյանց Ամազասկ[Համազասպ] Հակոբի, 6677,
Սարգ[կ]իսյանց Երվանդ Օսիպի, 6736,
Օսեպյանց[Հովսեփյանց] Սումբատ Գրիգորի, 6729,
Դանիլ[և]իյանց Հայրապետ Աբգարի, 6701,
Գերայան Տաթևոս Գեորգիի, 6699,
Վեքիով Անուշևան[Անուշավան] Սումբատի[Սմբատի], 6691,
Դեմիրնոգյան[Դեմիրչոդյան] Գրիգորի Մարտինի, 6703,
Մկրտչյան? ...?...գիշե[եղիշե] Դավիդի, 6722,
Պոզև Ռուբեն Ավետի,
Մելիքով Կոնստանտին Ալեքսանդրի, 6725,
Թամանով Սերգեյ Կոնստանտինի, 6755,
Մելիք-Քիչմիրյան Սենյոն Մելիքսեթի, 6723,
Միդիան Ռուբեն Մաիվլևի, 6724,
Սաղաթեյան Ռուբեն Մաիվլևի, 6742,
Ղազարյան Գառնիկ Զազարշակի[Վաղարշակի], 6707,
Կարազյոզով Արտաշես Գեորգիի, 6714,
Կարազյոզով Արտաշես Ալեքսանդրի, 6713,
Թամրազյանց Ռամզես Ալեքսանդրի, 6744,
Մանուկյանց Կարապետ Առաքելի, 6991,
Փինաջյանց Անուշևան[Անուշավան] Նիկոլայի, 6994,
Ղազարյան Սուրեն Ենոքի, 6989,
Խարազյան Անուշևան[Անուշավան] Լևոնի, 6995,
Մատինյան Տիգրան Յակովի, 6993,
Մարտիրոսյան Կարապետ Ավակի, 6990,
Մալյանց Գեորգի Իվանի, 7082,
Սաղումյանց Բազարշակ[Վաղարշակ] Գրիգորիի, 6850,
Բոբասինյանց Ալեքսանդր Ավանեսի, 6615,
Շերգիլով Վարտան Սարկիսի, 6811,

143 Փաստաթղթում այսպես է:

144 Փաստաթղթում այսպես է:

Կիրակոսյանց Ռուբեն Արշակի, 6823,
Կեզամով[Գեղամյան] Գրիգորի Միխայիլի, 6721,
Կատոն Ալեքսանդր Դավիդի, 6588,
Մեզվինով Ստեփան Գրիգորիի, 6589,
Ունջին Խոսրովյն? Իվանի, 6756,
Տեր-Ներսեսով Առուշան Գրիգորիի, 6754,
Դավլադյաս¹⁴⁵ Այվազ Հարությունի, 6702,
Միրիջանյան Արամ Մկրտիչի, 6727,
Շա[ի]զզելոյան Հնայակ Վլասի, 6762,
Յուզբաշև Գավրիիլ Իոսիֆի, 6968,
Մելիք-Շահնազարով Ռուբեն Կոնստանտինի, 6954,
Երուզյանց Խաչիկ, 6967,
Տեր-Նիկողոսով Երամ? Ավակիմի, 6602,
Կեզամով[Գեղամյան] Լևոն Միխայիլի, 6710,
Նեմկով Իյա Իվանի, 6934,
Սեիտով Միխայիլ Տրոֆիմի, 6959,
Գուտուսով Վլադիմիր Նիկոլայի, 6576,
Կեստնեք Ալեքսանդր Իվանի, 6718,
Վասիլև Իվան Իվանի, 6695,
 ...?...¹⁴⁶,
Նենուրենկո Պավել Պավելի, 6732,
 ...?...լատինսկի Կոնստանտին Ֆրանցի, 6740,
Ռոմաշև Ալեքսանդր Իվանի, 6734,
Կոնովալով Բորիս Եվգենիի, 6720,
Սառաֆանով Գեորգի Գեորգիի, 6739,
Խոխրյակով Վասիլի Վասիլիի, 6760,
Խոր(ո)մանսկի Վասիլի Միխայիլի, 6758,
Նառոչչենկո Անդրեյ Աստոնի, 6709,
Կլոդտ Վլադիմիր Վասիլիի, 6711,
Իվանով Անդրեյ Աֆանասիի, 6705,
Մատյունին Միխայիլ Գեորգիի, 6992,
Օռլովսկի Միխայիլ Ալեքսանդրի, 6929:

Պետական գործարան¹⁴⁷ ուղարկման ենթակա ռազմագերիների ցուցակ¹⁴⁸

Ավետիսյանց Ղևոնդ,
Գաբրիելյան(ց) Ալեքսանդր Գավրիլի,
Ջազինով Միխայիլ Ավետիսի,
Դոլովսանով Ռոման Միխայիլի,
Կոստանով Նիկոլայ Արտեմի,
Մելիք-Շահնազարով Դանիլ Գավր.[իլի],
Մելիքով Ռուբեն ...?...,
Միկիրտիչյանց[Մկրտչյանց] Տիգրան Ալեքսանդրի:

145 Փաստաթղթում այսպես է:

146 Փաստաթղթում այսպես է:

147 Նկատի ունի Ռյազանի փայտամշակման գործարանը:

148 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 349. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

...?...¹⁴⁹ **ցուցակ**¹⁵⁰
Կարակով Ալեքսանդր,
Մանվելյան Հայկ,
Աթայանց Ալեքսանդր ...?...
..... (վերջը չկա):

Յուցակ¹⁵¹
Ալխազով Գրիգորի Իվանի, 7126¹⁵²,
Ամիրազով? Գեորգի Գրիգորիի, 7128,
Լաչինյան Ստեփան Արտեմի, 7221,
Միրզոն Նիկոլայ Մարտինի, 7243,
Մելիք-Կարազամյանյանց[Ղահրամանյանց]? Վարտ[դ]ան Զարբեկի, 7239,
Մելիք-Շահնազարով Միխայիլ, 7237,
Սեֆերով Ռուբեն Ավդեյի, 7279,
Սունդուկյանց Միխայիլ Նիկոլայի, 7290,
Ունդիլեյանց Վագրան[Վարդան] Մկրտիչի, 7306,
Շահնազյան Արմենակ Նարմսի, 7320,
Շահ-Մարյանց Արսեն Բոգոսի[Պողոսի], 7319:

Ք. Թիֆլիս ուղարկման ենթակա կալանավորների ցուցակ¹⁵³

Ջալոգոյանց Պավել Ալ-դր[Ալեքսանդրի],
Գերսայանց Սերգեյ Իվանի,
Բերութով Պյոտր Դավիդի,
Թումանով ...?... Միխայիլի,
Մագիվարյանց[Մեղավորյանց]? Վլադիմիր Լուկայի:

ՈՅԱԺՍԿԻ ՀԱՄԱԿԵՆՏՐՈՆԱՑՄԱՆ ՃԱՄԱԸՐԻ ԿԱԼԱՆԱՎՈՐՆԵՐԻ ԱԶԱՏՄԱՆ ՄԱՍԻՆ ՆԻՍՏԵՐԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ¹⁵⁴

Ճամբարի կալանավորների ցուցակ, ելքի մասին նշումներով:
Սկսվել է 1921 թ. – ավարտվել է 1921 թ.:
N, – ամիս և օր, – ԱՀԱ, – NN – գործերի համարներ, – ուր է մեկնել, – ծանոթա-
գրություն
93. – 20.11 – **Աբրամյանց** Ագա...?... Աբակումի – 502 – տեղափոխվել է պոլիտ-
բյուրո¹⁵⁵,
772. – 22.6. – **Բաբայանց** Ավանեգ[Հովհաննես] Սոպ...?... – 509 – Ռյազաննա-
հզինկոմիսարիատ,
820. – 22.6 – **Մամիկոնով**? Արմովիր Արտ. – 363 – Ռյազաննահճամբար¹⁵⁶:

11-րդ Բանակին կից Հատուկ բաժնի կողմից ֆիլտրացիայի համար ուղարկված և Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբարի տարածքում 1920-1922 թթ. կալանավորման մեջ գտնվող Հայկական բանակի նախ.[կին]

149 Փաստաթղթում այսպես է:

150 Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 350. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

151 Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 351. Ցուցակը վերնագիր չունի: ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

152 Այսուհետ ազգանունից հետո նշվող թվերը նշյալ անձի ճամբարում ունեցած գործի համարն է

153 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., с. 352. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2817, ց. 1, գ. 156:

154 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., сс. 356, 367, 368. ՌՄՊԱ, ֆ. P-2650, ց. 1, գ. 66:

155 Խորհրդային հատուկ ծառայության տեղական տարածքային մարմին:

156 Ռյազանի նահանգային ճամբար:

184-րդ գործի նյութերով

Պավլով Ալեքսանդր Իվանի, 1890 թ. [ծնունդ], ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Պոպով Ֆյոդոր Ֆեոֆանի, 1889 թ. [ծնունդ], ռուս, ռազմ. ժամանակի պաշտ. [ոնյա], «.....»,

Պելին Բորիս Գավրիլի, 26 [տարեկան], Աստրախ.անի նահ.[անգի] ծնունդ, ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Պերելետով Գեորգի Իվանի, 32 [տարեկան], Տուլայի նահ.[անգի] գ. Կրասնոե ծնունդ, ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Պերշին Իվան Պյոտրի, 57 [տարեկան], ռուս, ռազմ.[ական] ժամանակի պաշտ. [ոնյա], «.....»,

Պետրով Գավրիլ Ալեքսեյի, 1881 թ. [ծնունդ], Կուրսկի նահ.[անգի] ծնունդ, ռուս, կապիտան, «.....»,

Պեցներ Վալդեմար Վենեդիկտի, 1878 թ. [ծնունդ], լատիշ, ռոտմիստր, «.....»,

Պիմաշկին Վասիլի Տիմոֆեյի, 1874 թ. [ծնունդ], ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Պիսցով Նուր-Շերիֆ Մուհամեդ-Սաֆա, 30 տարեկան, Անդրկասպյան մարզի Ալեքսանդրով ֆորտի ծնունդ, թաթար, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Պողոսով Աբգար Դանիլի, 32 [տարեկան], հայ, ռազմ.ական ժամանակի պաշտ.[ոնյա], «.....»,

Պուլազիզով Սամսոն Խրիստոֆորի, 28 [տարեկան], ք. Սուլումիի ծնունդ, ձերբ.[ակալվել] է 11-րդ Բանակի ՀԲ կողմից, ձերբ.[ակալվել] է 8-րդ Բանակի ՀԲ կողմից «Դենիկինի մոտ ծառայության համար», որպես նախկին սպա, «.....»,

194-րդ գործի նյութերով

Ավազկյան Դանիլ Պյոտրի, 1891 թ., Բաքվի նահ.[անգի] ք. Դուբայի ծն.[ունդ], հայ, հին¹⁵⁸ բանակի նախ.[կին] պրապորշչիկ, Հայկական բանակի սպա, արդարացել է 2004 թ. օգ.[ոստոսի] 5-ին 1991 թ. հոկ.[տեմբերի] 18-ի քաղ.[աքական] բռնաձնշումների զոհերի արդարացման մասին օրենքի հիման վրա,

Հակոբյան Բեչեմ[իսեչում] Համբարձումի, 35 տարեկան (1920 թ.-ին), հայ, նախ.[կին] պրապորշչիկ, «.....¹⁵⁹»,

Հարությունով Լեոն Ալեքսեյի, 26 տարեկան, հայ, նախ.[կին] պրապորշչիկ, «.....»,

Աթան Պյոտր Պյոտրի, 47 տարեկան, գնդապետ, հայ, «.....»,

Ասլանյան Անավաբեյ[Համազասպ] (Ապետկան) Ակուպի[Հակոբի], 36 տարեկան, հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Բաբասինյան Ալեքսանդր Բաբասինի, 44 տարեկան, Նախիջևանի ծնունդ, 44 տարեկան, պորպորուչիկ, «.....»,

Բաղդասարով Բաղդասար Հայրապետի, 1896 թ., Թիֆլիսի նահ.[անգի] ծնունդ, հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Բան Ալեքսեյ Վասիլիի, 48 տարեկան, Թերեքյան մարզի¹⁶⁰ Վլադիկավկազի ծնունդ, օս, Գլխ.[ավոր] Շտաբի Ակադեմիայի փոխգնդ.[ապետ], Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,

195-րդ գործի նյութերով

Դեննտովիչ Վյաչեսլավ Նիկոլայի, 37 [տարեկան], ռուս, ամուսնացած, միջ-

157 Տե՛ս Григоров А. А., Григоров А. И., цит. соч., сс. 383-386. ՌՄՊԱ, ֆ. Р-2817, ց. 1, գրքեր 333-334:

158 Նկատի ունի ցարական բանակը:

159 Այսուհետև՝ «Արդարացել է 2004 թ. օգ.[ոստոսի] 5-ին 1991 թ. հոկ.[տեմբերի] 18-ի քաղ.[աքական] բռնաձնշումների զոհերի արդարացման մասին օրենքի հիման վրա»:

160 Այժմ՝ Ռուսաստանի Դաշնության Հյուսիսային Օսեթիայի Հանրապետությունը:

նակարգ կրթություն(?), նախ.[կին] փոխգնդապետ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, ուղարկվել է 11-րդ Բանակի հատուկ բաժնի կողմից, «.....»,

Գողգոշին Ալեքսանդր Պավելի, [ծնվել է] 1898 թ. նոյեմբերի 17-ին, ուկրաինացի, միջնակարգ կրթություն, նախ.[կին] պողպորուչիկ, «.....»,

Դոռոնի Կոնդրատ Վասիլի, 38 [տարեկան], Կովկասյան աշխատավոր.[ակն] բանակի ՀԲ 10.11.1920 որոշմամբ, «.....»,

Անտոնով Կուզմա Ալիմի, «.....»,

Կորոտիչ Միխայիլ Պանտելեյմոնի, «.....»,

Դիկով Դմիտրի Ալեքսանդրի, 58 [տարեկան], ռուս, նախ.[կին] գնդապետ, 11-րդ Բանակի Հեղազմխորհրդին կից ՀԲ 1921թ. որոշմամբ, «.....»,

196-րդ գործի նյութերով

Բոզոն Ռուբեն Ավետիսի, 65 տարեկան, գեն.[երալ]-մայոր, հայ, որպես Դաշ-նակ-Ցուրյունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղազմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.,

Բրժեգինսկի Յուլիան Ֆրանցի, 1858 թ. [ծնունդ], լեհ, գեն.[երալ]-մայոր, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....¹⁶¹»,

Վասիլև Իվան Իվանի, 57 տարեկան (1921 թ.-ին), ռուս, գեն.[երալ]-մայոր, «.....»,

Վեքիլով Անուշևան[Անուշավան] Սուլբատի, 26 տարեկան, հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Գեռոյանց Սաթևոս Գեորգիի, 28 [տարեկան], հայ, պրապորշչիկ, «.....»,

Դանի[ելյանց Հայրապետ Ապկարի[Աբգարի], 28 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Դովլաթով Ալվա[զ]ս Հարությունի, 29 [տարեկան], պրապ.[որշչիկ], «.....»,

Դեմիր[չզո[ղ]զյանց Գրիգորի Սար., 1892 թ. [ծնունդ], հայ, նախ.[կին] շտ.[աբս]-կապ.[իտան], Հայկական բանակի պաշտոնյա, 11-րդ Բանակի Հեղազմ-խորհրդին կից ՀԲ 1921 թ. որոշմամբ,

Դեյ-Կարլսանով Վարտան Արսենի, 25 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Դովլաթով Ալվա[զ]ս Հարությունի, «.....»,

Ղազարյան Գամ[ն]ռիկ Վա[ղ]գար[շ]չակի, 25 տարեկան, հայ, նախ.[կին], պրապորչիկ, «.....»,

Ղազարյանց Սուրեն Ենոքի, 28 [տարեկան], Երևանի նահ.[անգի] ծնունդ, հայ, պորուչիկ, «.....»,

Ղարագոյանց Արտեմ Ալեքսանդրի, 26 [տարեկան], հայ, պրապ.[որշչիկ], «.....»,

Կարագիզյանց[Ղարագոյանց] Արտաշես Գևորգի, 1896 թ. [ծնունդ], հայ, պրապ.[որչիկ], «.....»,

Կարակասյանց[Գարագաշյանց] Գուրգեն Արշակի, 29 [տարեկան], Երևանի ծնունդ, հայ, կապիտան, «.....»,

Կեզանով[Գեղամյան] Գրիգորի Միխայիլի, 33, հայ, փոխգնդ.[ապետ], «.....»,

Իվանիսով Իվան Կարպի, 19 տարեկան, չերքեզ, գրագիր, Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Իվանով Անդրեյ Աֆոնասիի, 63 [տարեկան], ռուս, գեն.[երալ]-մայոր, «.....»,

Կողոտ Վլադիմիր Ալեքսեյի, 23 [տարեկան], ռուս, պողպորուչիկ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Կոնովալով Բորիս Եվգենիի, 1886 թ. [ծնունդ], ռուս, փոխգնդապետ, «.....»,

Կոստներ Ալեքսանդր Իվանի, 30 [տարեկան], ռուս, պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,

197-րդ գործի նյութերով

161 Այսուհետ՝ «որպես Դաշնակ-Ցուրյունական կառավարության ժամանակ Հայաստանի տար.[ածքում] գտնվող, 11-րդ Բանակի Հեղազմխորհրդին կից ՀԲ որոշմամբ 1921 թ.»:

- Ամիրով** Ամիր Արշակի, հայ, պորուչիկ, «.....»,
- Բաբչենկո** Նիկոլայ Նիկիֆորի, հայ¹⁶², շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Բաբայանի**[Բաբայան] Սոլոմոն Սոլոմոնի, հայ, պրապորշչիկ, «.....»,
- Մակարյան** Էգիշի[Եղիշե] Դավիդի, 28 [տարեկան], հայ, պրապ.[որշչիկ], Հայ-կական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Մարտիրոսյան** Կարապետ Ավագիկի, 30 [տարեկան], Երևանի նահ.[անգի] ծնունդ, հայ, պրապ.[որշչիկ], Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Մատյունին** Միխայիլ Գեորգիի, 29 [տարեկան], Սարատովի նահ.[անգի] ծնունդ, ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Մելիք-Քաչմիրյան** Սելի Մելիքսեթի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Մելիքով** Կոնստանտին Ալեքսանդրի, 63 տարեկան, հայ, գնդապետ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Մելիք-Պիշչմերյան** Սեմյոն Մելիքսեթի, 30 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Մելիք-Շահնազարով** Ռուբեն Կոնստանտինի, 22 տարեկան, հայ, պորուչիկ, «.....»,
- Մերշաչև** Յակով Յակովի, պորուչիկ, «.....»,
- Նառոշնիկով** Անդրեյ Աստոնի, 26 տարեկան, ռուս, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Նեմկով** Իլյա Իվանի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Միդիյան** Ռուբեն Մանուկի, պողպորուչիկ, «.....»,
- Մարկոսով** Վաչագան Մկրտիչի, կոռնետ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Մայան** Գեորգի Իվանի, 35 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Ման[ու]իկյան** Կարապետ Առաքելիլի, 36 [տարեկան], հայ, պորուչիկ, «.....»,
- Միրիդյաննեն**¹⁶³ Արաշ Մակիրտիչ[Մկրտիչի], պողպորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,
- Ռուբել** Սերիկ Շահ-Նազարի, պրապ.[որշչիկ], «.....»,
- Մաֆարյան** Սեդրակ Մկրտիչի, պորուչիկ, «.....»,
- Մարկիսյան** Ռանիյա Բարսեղի, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,
- Էրոնյան** Արշակ Մարտի[ի]երոսի, պորուչիկ, «.....»,
- Օգանեզով** Մաթևոս Փարամազանի, 1882 թ. [ծնունդ], հայ, պորուչիկ, «.....»,
- Օռլովսկի** Միխայիլ Ալեքսանդրի, 42 տարեկան, ռուս, Թիֆլիսի ծնունդ, փոխ-գնդապետ, «.....»,
- Օսիայան** Սուսրատ[Սմբատ] Գրիգորի, 1888 թ. [ծնունդ], հայ, պրապ.[որշչիկ], «.....»,
- Տրոիցկի** Պյոտր Միխայիլի, կոռնետ, «.....»,

198-րդ գործի նյութերով

Մուսալիյան[Մուսաեյան] Գարեգին Ալեքսանդրի, 24 տարեկան, հայ, պորուչիկ, Հայկական բանակի նախ.[կին] պաշտոնյա, «.....»,

Պապաջանով Ալեքսանդր Իվանի, 1860 թ. [ծնունդ], գնդապետ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, ձերբակալվել է 11-րդ բանակի ՀՌԽ կից ՀԲ կողմից 9.1.1921 թ., «.....»,

Պերմյակով Կոնստ.[անտին] Դմիտ.[րիի], 33 [տարեկան], Չեյաբինսկի մարզի Տրոիցկյան գ.[ավառի] Միխայլովսկայա ստանիցայի ծնունդ, ռուս, ռազմ.[ական] ժամանակի պաշտ.[ոնյա], «.....»,

Փինաջյան Հարություն Նիկոլայի, 26 [տարեկան], ք. Կարսի ծնունդ, հայ, պորուչիկ, «.....»,

Մարգլիսյան Երվանդ Օսիայի, 30 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

162 Փաստաթղթում այսպես է:

163 Փաստաթղթում այսպես է:

Սագատիլով[Սաղաթեյան] Ղուկաս Տարասի, 1887 թ. [ծնունդ], հայ, ռազմ. [ակն] ժամանակի պաշտ.[ոնյա], «.....»,

Սաղումյանց Վաղարշակ Գրիգորի, 32 տարեկան, հայ, պրապորշիկ, «.....»,

Սառաֆանով Գեորգի Գեորգիի, 30 [տարեկան], ռուս¹⁶⁴, պորուչիկ, «.....»,

Սարկիսով Առաքելյան[Առաքելի] Սեմյոնի, պորուչիկ, «.....»,

Սեյտով Միխայիլ Տրոֆիմի, 24 [տարեկան], Սամար.[այի նահ.[անգի] ծնունդ, ռուս, պորուչիկ, «.....»,

Սիդորով Անատոլի Աստոնի, 1896 թ. [ծնունդ], Բաքվի ծնունդ, ռուս, պողպորուչիկ, «.....»,

Սլատինսկի Կոնստ.[անտին] Ֆրանցի, 37 [տարեկան], լեհ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Սմոլոյ Կաչարյանց¹⁶⁵, պորուչիկ, հայ, «.....»,

Ստեփանյան Ստեփան Ավետի, 1889 թ. [ծնունդ], հայ, փոխգնդ.[ապետ], Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Տեր-Նիկողոսով Գարեգին Միխայիլի, 30 [տարեկան], կապիտան, հայ, 11-րդ Բանակի ՀՌԽ ՀԲ որոշմամբ, «.....»,

Թամանով Սերգեյ Իվանի, 55 [տարեկան], ռուս, գնդապետ, «.....»,

Թամրազյանց Ռամզես Ալեքսանդրի, 26 [տարեկան], հայ, պրապ.[որշիկ], «.....»,

Տոնին-Տոնյան Աշոտ Նիկոլայի, 34 [տարեկան], հայ, կապիտան, 11-րդ Բանակի ՀՌԽ ՀԲ որոշմամբ, «.....»,

Տեր-Անտոնով Մկրտիչ Ակուպի[Հակոբի], 40 [տարեկան], հայ, պրապ.[որշիկ], «.....»,

Տեր-Ջախարյան Ռուբեն Սարգ[կիսի], շտ.[աբս]-կապ.[իտան], «.....»,

Տեր-Ներսեսով Առուշան Գրիգորի, 51 [տարեկան], հայ, փոխգնդապետ, Հայկական բանակի պաշտոնյա, «.....»,

Տեր-Օսիպյան Իոսիֆ Սատվեյի, 27 [տարեկան], Բաքվի ծնունդ,

Տիչին Միխայիլ Իվանի, 1890 թ. [ծնունդ], ռուս, ռազմ.[ակն] ժամանակի պաշտոնյա, «.....»,

Ունժին Խոսրոպ Իվանի, 44 [տարեկան], հայ, կապիտան, «.....»,

Խաչատուրյանց Հարություն Արտակ[ի], պրապ.[որշիկ], «.....»,

Խաչատուրյան Սրապիոն Սեդրակի, 25 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, ձերբ.[ակալվել] է 24.12.1920 թ. 11-րդ Բանակի ՀՌԽ կից ՀԲ կողմից, «.....»,

Խոխրյակով Վասիլի Վասիլիի, 1898 թ. [ծնունդ], ռուս, կոռնետ, «.....»,

Խորազյան Անուշևան[Անուշավան] Ղևոնդի, 38 [տարեկան], հայ, շտ.[աբս]-կապ.[իտան], 24.12.1920 թ. ձերբ.[ակալվել] է 11-րդ Բանակի ՀՌԽ կից ՀԲ կողմից, «.....»,

Խորոմանսկի Վասիլի Միխայիլի, 61 [տարեկան], ռուս, գեն.[երալ]-մայոր, «.....»,

Շահգեղով Գմատեկ[Հմայակ] Վլասով, 1886 թ. [ծնունդ], հայ, պրապորշիկ, «.....»,

Շերգիլով Վլադիմիր Սերգեյի, 21 [տարեկան], հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Հռուկյանց Խաչիկ Հակոբի, 27 [տարեկան], ք. Իզմիրի (Թուրքիա) ծնունդ, հայ, պողպորուչիկ, «.....»,

Յագոյանց Գարեգին Կարապետի, 23 [տարեկան], ք. Ստավրոպոլի ծնունդ, հայ, պրապորշիկ, «.....»,

207-րդ գործի նյութերով

Ավետիսյան Կարպ Ավետի, պրապորշիկ,

Ազանյան Սերգեյ Մանուկի, պրապորշիկ,

Աղասարյան Մկրտիչ Ալեքսանդրի, պորուչիկ,

Ամբարդանով Գեորգի Սեմյոնի, փոխգնդապետ,

Անդրիևսկի Դմիտրի Իվանի, գեներալ-մայոր,

164 Փաստաթղթում այսպես է, պետք է լինի՝ հայ:

165 Փաստաթղթում այսպես է:

Հարությունյան Պողոս Մատվեյի, պրապորշչիկ,
Ասնոյանց Թեոդոր Իվանի, պորուչիկ,
Քաբաջանով Արտաշես Իվանի, գնդապետ,
Քաբան Միխայիլ Սեմյոնի, պողպորուչիկ,
Քաբայան Գրիգորի Խոսրովի, պորուչիկ,
Քազատուրով Արտեմի Նիկոլայի, պորուչիկ,
Քդայցիև Թեյմուր Բուլատի, կապիտան,
Քեյ-Մամիկոնյան Ալեքսանդր Պավելի, գեներալ-մայոր,
Քերբերյան Տիգրան Իսայու, պորուչիկ,
Վարդյոտանյան Լևոն Արսենի, ռազմական ժամանակի պաշտոնյա,
Վեքիով Գերասիմ Դավիդի, պալատական խորհրդական,
Վերծբիցկի Միխայիլ Իովիանի, պողպորուչիկ,
Գաջան Ալեքսանդր Իվանի, գեներալ-մայոր,
Հասանջալով Մկրտիչ Հարությունի, պորուչիկ,
Գաֆիսյան Պյոտր Յակովի, պրապորշչիկ,
Գերասիմենկո Ֆյոդոր Եվստաֆիի, կապիտան,
Գրիգորյան Սերգեյ Ալեքսանդրի, պրապորշչիկ,
Գյուլ-Ազիզով Սամսոն Խրիստոֆորի, փոխգնդապետ,
Դիլանյան Անուշավան Ստեփանի, պորուչիկ,
Եղիազարով Բագրատ Նիկիտայի, պողպորուչիկ,
Իվանով Վլադիմիր Ստեփանի, գնդապետ,
Իլյենկո Վլադիմիր Ալեքսանդրի, գնդապետ,
Կակոյանց Գևորկ Համբարձումի, պողպորուչիկ,
Կարաօղլանով Ալեքսանդր Միխայիլի, պողպորուչիկ,
Կասաբաբյան Խաչատուր Սեմյոնի, պողպորուչիկ,
Կոնդրատև Վասիլի Կոնստանտինի, փոխգնդապետ,
Կուսիկով Ալեքսանդր Պյոտրի, պորուչիկ,
Մախիով Արամ Ջանգնրի, պողպորուչիկ,
Մակիսնկի Ալիսան, պողպորուչիկ,
Մանասյան Խաչատուր Սերգեյի, պողպորուչիկ,
Մելիք-Աղամալով Մատվեյ Մախրիդոնի, գնդապետ,
Մելիք-Փարսաղանով Նիկոլայ Ալեքսանդրի, փոխգնդապետ,
Միխայլով Ալեքսանդր Պյոտրի, պորուչիկ,
Մուրատով Դմիտրի Ֆիլիպի, պրապորշչիկ,
Մուռուզով Մկրտիչ Ավանեսի, պողպորուչիկ,
Նազարով Գեորգի Տառասի, գրագիր,
Նարիմանով Եվգենի Դավիդի, պորուչիկ,
Նոլկեն Բորիս Բեռնգանդի, պորուչիկ,
Հովհաննիսյան Եփրեմ Երպանի, պրապորշչիկ,
Օսիպով Ավագյկ Մակարի, պրապորշչիկ,
Պերսով Իվան Պավելի, պրապորշչիկ,
Փիրումով Լեվոն Ազանեսի[Հովհաննեսի], պողպորուչիկ,
Պողոսյան Սեմյոն Ավանեսի, պրապորշչիկ,
Պոնունցև Սեմյոն Գրիգորիի, կապիտան,
Պոպպել Միխայիլ Տիմոֆեյի, բժիշկ,
Ռասաջանով Ալեքսանդր Իվանի, գնդապետ,
Մաղաթելով Ղուկաս Տառասի, ռազմական բժիշկ,
Մաղաթելյան Վահան Իսախանի[Պատվականի], պողպորուչիկ,
Մահրադյան Նիկոլայ Մայադի, պրապորշչիկ,
Մուլայան Արտաշես Զախարի, ռազմական բժիշկ,
Մուլխանով Ալեքսանդր, պրապորշչիկ,

ԱՐԽԻՎ

Ը (ԺԳ) ԿԱՐԻ, ԹԻՎ 2 (54) ԱՄՔԻԼ-ԽԱՆԻՍ, 2016

ՎԿՎ ԽԱՄԱՆԽԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՆՈՂԵԱ

Տվորդեկ Իվան Ֆրանցի, պոռպորչիկ,
Տեր-Հակոբով Սողոմոն Մարտիրոսի, պոդպորուչիկ,
Տեր-Վարտանով Հովսեփ Եփրեմի, պրապորչիկ,
Տեր-Մարտիրոսյան Արմենակ, պորուչիկ,
Թորոսով Ռուբեն Ավագիկի, պորուչիկ,
Ուլյանով Լեոնիդ Նիկոլայի, պորուչիկ,
Ֆանարջյան Գեորգի Արտեմի, պրապորչիկ,
Խաչատուրով Ալեքսանդր Մինասի, պորուչիկ,
Խոսրովյի Գեորգի Սերգեյի, փոխգնդապետ,
Շերգիլով Սերգեյ Ալեքսանդրի, փոխգնդապետ,
Շիրակյան Արամ Մարգրկարի, պրապորչիկ,
Շիշով Նիկոլայ Ալեքսեյի, գնդապետ,
Յակուպոնյա Նիկոլայ Յումանի, շտաբս-կապիտան,
Սիրմաքեշով Իսահակ, գնդապետ,
Թաթայանց Աշոտ, պորուչիկ,
Տեր-Վարդիտանյան Հայկազ,
Տեր-Ենիսյանց Ներսես, պրապորչիկ,
Տեր-Կարապետյան Արշակ, պոդպորուչիկ,
Տեր-Օգանեսով Մոխսեյ, շտաբս-կապիտան,
Տեր-Պետրոսյանց Պետրոս,
Տեր-Պոնեսյան Հովհաննես, պոդպորուչիկ,
Տեր-Սահակյանց Տիգրան, պոդպորուչիկ,
Տեր-Սարգիսյանց Արսեն, պոդպորուչիկ,
Տեր-Սիմոնյան Սարկիս, պոդպորուչիկ,
Թումանյանց Սեդյուրակ,
Ունանյան Զախարի,
Խուբլարով Վահրամ,
Յիբլով Արտաշես, շտաբս-կապիտան,
Չաթալբաշյան Յակով, պորուչիկ,
Չիչլյան Գերասիմ, պոդպորուչիկ,
Շավերդով Սերգեյ, պորուչիկ,
Շատվորյանց Հովհաննես
Շահ-Մուրադով Թաթև[Թաթուլ], կապիտան,
Յուզբաշև Իվան, պոդպորուչիկ,
Յանիշև Անատոլի, պոդպորուչիկ,
Աղաբեկով Հմայակ, պրապորչիկ,
Հակոբյան Լազար, շտաբս-կապիտան,
Ամիրազով Գեորգի, պորուչիկ,
Առաքելյան Վարդիտան, շտաբս-կապիտան,
Հարությունյանց Նիկողոս, շտաբս-կապիտան,
Բաբան Իվան, պորուչիկ,
Բախչիև Գեորգի, կապիտան,
Գազարյան Արտավազդ, շտաբս-կապիտան,
Գասպարյան Հակոբ, պրապորչիկ,
Գաշթարյան[Գասպարյան] Մարգրկար, պորուչիկ,
Գրիգորյան Լևոն, պրապորչիկ,
Գրիգորյան Մարտիրոս, պրապորչիկ,
Գրիկուրով Արտեմի, պրապորչիկ,
Դավիդյան Հակոբ, պրապորչիկ,
Դարբինյան Սարգիս, պորուչիկ,
Զաղացպանյան Միրան, պորուչիկ,

Զատիկյան Հակոբ, փոխգնդապետ,
Իշխանով Միխայիլ, շտաբս-կապիտան,
Մաղաքով Բագրատ, կապիտան,
Մամայան Ստեփան, պորուչիկ,
Մանուկյան Կարապետ, պողպորուչիկ,
Մարկոսյան Կարապետ, պրապորշչիկ,
Մատինյան Տիգրան, պորուչիկ,
Մոկիվանյան Տիգրան, պորուչիկ,
Մելիք-Մարտիրոսյան Հովհաննես, պողպորուչիկ,
Մելիքյան Օնայա¹⁶⁶, պողպորուչիկ,
Միրզոյան Հմայակ, կապիտան,
Մկրտիչյան(Մկրտչյան) Ղևոնդ, պրապորշչիկ,
Մնացականյան Սուրբատ[Սմբատ], պրապորշչիկ,
Մոխսեն Գեորգի, պրապորշչիկ,
Մուրադյան Մ[ա]իրտիրոս, պողպորուչիկ,
Մուսաեյան Մամիկոն, պորուչիկ,
Մուշուկով Իսահակ, պողպորուչիկ,
Նադիրյան Խորեն, շտաբս-կապիտան,
Նիկիտին Ադրիան, պորուչիկ,
Հովանեսով Ստեփան, կապիտան,
Պողոսյան Գեորգի, պորուչիկ,
Պրեդտեչենսկի Բորիս, պորուչիկ,
Ռավոն Իվան, պրապորշչիկ,
Սեյրիկյան Միխայիլ, պրապորշչիկ,
Սեֆերյան Լևոն, շտաբս-կապիտան,
Սիմոնյան Արշավիր, պողպորուչիկ,
Ստեփանյան Հովակիմ, պողպորուչիկ,
Տառայան Կարապետ, պողպորուչիկ,
Թասայան Ռաֆայել, պրապորշչիկ,
Տեր-Աբրահամյանց Գարեգին, պորուչիկ,
Տեր-Աթենեսյան Հայկ, պողպորուչիկ,
Տեր-Իգանեսյան Սերգեյ, շտաբս-կապիտան,
Տեր-Կարապետյան Աբրամ, կապիտան,
Տեր-Սարգվկիսյան Մամիկոն, պորուչիկ,
Թորոսյան Երվանդ, պրապորշչիկ,
Թումանյան Բագրատ, կապիտան,
Խաչանյան Մամիկոն, պրապորշչիկ,
Խաչիկյան Գարեգին, շտաբս-կապիտան,
Չուբարյան Խաչատուր, շտաբս-կապիտան,
Շահինյան Արսեն, պրապորշչիկ,
Ալեքսանդրով Պարույր Սուրբատի [Սմբատի], պորուչիկ,
Արևշատով Ալեքսանդր Նիկիտայի, պողպորուչիկ,
Բաղդասարով Ներսես Նիկոլայի, պողպորուչիկ,
Բաղրամով Իվան Սերգեյի, գեներալ-մայոր,
Բոյաջլյանց Անդրանիկ Հակոբի, պրապորշչիկ,
Գամազով Կոնստանտին Միխայիլի, գեներալ-լեյտենանտ,
Քոչարյանց Հայկ Հովհաննեսի, պրապորշչիկ,
Մելիք-Շահնազարով Միխայիլ Օսիպի, փոխգնդապետ,
Նազարբեկով Ֆոմա Իվանի¹⁶⁷, գեներալ-մայոր,

166 Փաստաթղթում այսպես է:

167 Նազարբեկյան Թովմաս Հովհաննեսի (4.04.1855, Թիֆլիս-19.02.1931, Թիֆլիս): Նշանավոր

Նիկողոսով Հայկ Սահակի, պրապորշչիկ,
Պավլովսկի Նիկոլայ Գրիգորիի, գեներալ-մայոր,
Պիչուրենկո Պավել Պավելի, պահեստագործի պրապորշչիկ,
Տեր-Քաղդասարով Իվան Բոգդանի, շտաբս-կապիտան,
Շելկովնիկով Գրիգորի Արտեմի, գեներալ-մայոր,
Էկոբաշյան Միխայիլ Յակովի, պողպորուչիկ,
Ասլանյան Անավաեստ [Համագասայ] Ակուպի[Հակոբի],
Ամիրով Ամիր Արամի:

Summary

ARMENIAN OFFICERS IN THE RYAZAN CONCENTRATION CAMP IN 1920-1923.

Combined martyrology

Avag A. Harutyunyan

Key words – First Republic of Armenia, Ryazan concentration camp, sovietisation, expulsion, prisoner, Armenian army, Armenian officer, Tovmas Nazarbekyan, Movses Silikyan, justification.

After the Sovietization of the First Republic of Armenia, the Bolshevik government carried out mass arrests of Armenian officers – up to the generals, sending them to the concentration camp of Ryazan.

Here are published some registration cards, forms, lists, protocols of imprisoned Armenian officers, documents concerning their release from the concentration camp and the rehabilitation lists.

There are many memoirs of contemporaries and research documents regarding the number and the further fate of the exiled Armenian officers. But the full story of Ryazan epos is not properly investigated due to the lack of some necessary documents.

Studying the history of the Armenian officers odyssey is important also in terms of a comprehensive understanding of the history of the First Republic and its armed forces.

We are confident that this publication will be very useful for a full study of the history of Armenian officers' Ryazan martyrology.

նագմական գործիչ: Ռուսական բանակի գեներալ-մայոր (1915), Հայաստանի առաջին Հանրապետության բանակի գեներալ-լեյտենանտ (1919), ՀՀ Զինվորական խորհրդի նախագահ և գործերի հրամանատար: 1921 թ. հունվարին աքսորվել է Ռյազանի համակենտրոնացման ճամբար: Վերադարձել է 1921 թ.: Ապրել է ծայրահեղ աղքատության մեջ: Գրել է հուշեր: Նրա մասին տե՛ս ՌՄՊԱ, ֆ. 7, ց. 3, գ. 3, թ. 3:

АРМЯНСКИЕ ОФИЦЕРЫ В РЯЗАНСКОМ КОНЦЛАГЕРЕ В 1920–1923ГГ.

Сводный мартиролог

Аваг А. Арутюнян

Ключевые слова – Первая Республика Армении, Рязанский концлагерь, советизация, высылка, узник, армянская армия, армянский офицер, Товмас Назарбекян, Мовсес Силикян, оправдание.

После советизации Первой Республики Армении большевистская власть осуществила массовые аресты армянских офицеров – вплоть до генеральского состава, выслав их в Рязанский концлагерь.

Публикуются списки, регистрационные карточки, анкеты, списки, протоколы заключенных армянских офицеров, документы об освобождении из концлагеря и реабилитационные списки.

О числе и дальнейшей судьбе высланных в Рязанский концлагерь армянских офицеров имеются множество мемуаров современников и научные исследования. Но до сих пор история рязанской каторги должным образом не изучена в первую очередь ввиду отсутствия соответствующих необходимых документов.

Изучение истории мартирологии армянских офицеров имеет важное значение также и в плане всестороннего исследования истории Первой Республики и ее вооруженных сил.

Հայ սպա

Հայ սպա

Главное управление принудительных работ
 Регистрационная карточка
 в. военного гражданина войны № 6688
Григорьевский

1. Фамилия *Григорьев*
2. Имя, отчество *Вадим Александрович*
3. Чин (звание) *Унтерштурм*
4. Военная часть *при воен. Министр*
5. Армии госуд. *Армией*
6. Подданство *Русского*
7. Национальность *Армянин*
8. Возраст или год рождения *65*
9. Образование *высшее и среднее*
10. Профессия и специальность *артиллерия*
11. Место и время пленения *при воев*
12. Адрес на родине *Тифлисе Мича*
Советов ул. № 20

Подпись в. военного *Григорьев*

Հայ սպայի գրանցման քարտ

Հայ սպա Ալբրտիչ Բուդաղյան